Jaargang 115. Vrijdag, 10 October 1856. No. 122.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

NIEUWSTIJDINGEN.

CHINA.

Betreffende de in ons vorig nommer vermelde verbranding van het Nederlandsche fregatschip *Banca*, kapt. *Hoogeveen Heymans*, verneemt men uit Engelsche bladen iets naders. Den 12den Julij van Macao met 350 koelies naar Havanna vertrokken, werd het kort daarna door storm beloopen en moest naar Macao terugkeeren om eenige schade te herstellen. Het werd aan de koelies niet vergund zich aan wal te begeven, welke maatregel genomen was om hun wegloopen te voorkomen. Men voedde echter geen vrees voor een opstand, toen een Chinesche scheeps-doctor, die aan boord was, den kapitein waarschuwde dat er eenig kwaad voornemen onder zijne landgenooten bestond. Om zich daartegen in staat van tegenweer te stellen, werd het klein geweer naar het achterschip gebragt, terwijl twee stukken geladen werden en zoodanig geplaatst, dat men daarmede op de Chinezen vuur kon geven. Te 9 uur 's avonds van dienzelfden dag begon de opstand, ten gevolge waarvan de bemanning de wijk nam naar het halfdek. De kapitein deed eerst een paar schoten over de hoofden, doch toen hiermede het beoogde doel niet werd bereikt, maar de koelies gewapend met sjorhouten, steenen, enz. zich verder in beweging stelden tot een aanval, gaf men vuur op hen, en werden ook de stukken afgeschoten. De koelies begaven zich hierop naar beneden, en namen het verschrikkelijk besluit het schip in brand te steken. En de daad terstond aan het woord voegende, rezen spoedig de vlammen naar boven, zoodat het schip weldra in lichtelaaije vlam stond. De groote mast stortte onder gekraak in, vervolgens deelden de fokke- en de bazaansmasten in hetzelfde lot en omstreeks middernacht geraakte de kruidkamer in brand. Van de Europeanen zijn de kapitein, de tweede stuurman en de hofmeester vermist, alsmede 220 à 230 koelies. Zij die gered werden zijn opgenomen door de stoomboot *Queen*, en door twee andere vaartuigen.

NEDERLANDSCH WESTINDIE.

Uit Paramaribo wordt van den 4den September het volgende geschreven. Alles blijft hier bij het oude. De negers blijven rustig en werkzaam, hoezeer men het elders wel anders schijnt te willen. Het nieuwe slavenreglement zal spoedig in werking komen, waarmede de Surinaamsche slavenhouders maar in het geheel niet ingenomen zijn, omdat zij wanen daardoor in hunne regten om naar willekeur te straffen en te laten werken, verkort te worden. In hunne opgewondene stemming schijnen zij eene stelselmatige oppositie tegen het bestuur te organiseren en is er zelfs sprake van een protest en wat al niet meer.

Inmiddels wint het denkbeeld of liever de begeerte naar emancipatie veld, daar onder de voortduring van den tegenwoordigen onzekeren toestand de slavenmagten onmogelijk lang rustig kunnen blijven. Te Curaçao moet het daarmede reeds ongelukkig gesteld wezen, door het weglopen naar de overkust van een groot getal slaven, waaronder veel ambachtslieden. Er wordt hier veel product gemaakt, dank zij het gunstige saizoen.

Het bestuur heeft dezer dagen een nieuw traktaat gesloten met de Aucaner boschnegers, dat de strekking heeft om onder zekere waarborgen hunnerzijds, den toestand van algeheele afzondering in de bosschen, waartoe zij tot dusver veroordeeld waren, op te heffen; hunne toenadering en nederzetting binnen het bebouwde gedeelte der kolonie te veroorlooven en hunne industrie en lust voor den veldarbeid aan te moedigen, en eindelijk om van hen den vrijen toegang tot hunne dorpen te verwerven voor de geestelijken der verschillende godsdienstige gezindheden. Tot een en ander zijn zij gewillig toegetreden en is het te hopen, dat dit tot nut der kolonie moge zijn.

RUSLAND.

De Keizer zal eenige oorden van zijn uitgestrekt rijk bezoeken. Hij wil steeds zelf *zien* en *hooren*, en die moeite wordt in Rusland ruim beloond. Overigens gaat hij rusteloos voort op den weg der hervorming en des vooruitgangs, zoowel op zedelijk als op stoffelijk gebied. Ten gevolge eener onlangs uitgevaardigde ukaze, zullen voortaan de R. K. priesters en Evangelisch-Luthersche geestelijken, die dienst hebben gedaan bij het leger, gelijke pensioenen ontvangen, als die, welke door de bedienaren der orthodoxe (Grieksche) kerk worden genoten.

— Men verzekert van eene goed onderrigte zijde, dat Rusland in eene zeer dringende nota, door den baron *Mohrenheim* aan het Weener kabinet overgebragt, ronduit voor de noodzakelijkheid uitgekomen is, om de Westersche mogendheden in hunne handelwijze ten opzigte van Napels te keer te gaan. Wel zal geen Russische vloot het eskader der Westersche mogendheden den weg naar de golf van Napels versperren, maar aan het zenden van een ultimatum der Westersche mogendheden is van wege Rusland een hinderpaal in den weg gelegd door het voorstel, om onverwijld het geheele geschil aan de beslissing van een diplomatisch congres te onderwerpen, aan welk beroep van Rusland, genoemd kabinet bereidwillig zijn zegel gehecht heeft en alles zal aanwenden, om de Westersche mogendheden insgelijks te bewegen de beslissing dezer zaak liever aan een diplomatisch congres dan aan hare vloten over te laten.

TURKIJE.

Een telegrafisch berigt uit Weenen zegt, dat eenige Oostenrijksche oorlogsschepen eerstdaags zouden deel nemen aan eene nieuwe demonstratie in de Zwarte zee, waartoe de Westersche mogendheden besloten hadden, met het doel om aan Rusland te toonen dat zij niet gezind zijn om de bedoelingen van het Parijsche vredesverdrag te laten verijdelen.

In ons vorig nommer hebben wij reeds gezegd, dat het Engelsch eskader, bestaande uit drie stoom-oorlogsschepen en zes kanonneerbooten, uit den Bosporus weder naar de Zwarte zee gestevend was, en dat eenige Fransche oorlogsschepen zich eerstdaags bij dat eskader zouden voegen. Zoo ziet men dat de overeenstemming van gevoelens nog altijd veel te wenschen overlaat, ja, dat de mogendheden nog steeds als vijanden tegen elkander over staan.

— Berigten uit Konstantinopel van den 26sten September melden, dat *Omer*-pacha, de beroemde aanvoerder van het Turksche leger, in ongenade gevallen is, en met een maandelijksch pensioen van 50,000 piasters op een dorp is gaan wonen. Met dat pensioen van *f* 5000 's maands is het nog zulk eene slechte zaak niet in ongenade te vallen.

ITALIE.

Een ondoordringbare sluijer bedekt nog, bij voortduring, de onderhandelingen der Westersche mogendheden met Napels. Tot op dezen oogenblik is, althans op officiële wijs, nog niets bekend nopens hetgeen aan de eene of andere zijde gedaan zal worden, om een einde te maken aan de spanning die ten gevolge hiervan bestaat. Het ontbreekt intusschen aan eene getrouwe schets van den werkelijken staat van zaken in het koningrijk der Beide Siciliën. De voornaamste Duitsche dagbladen beweren en dat wel niet zonder grond, dat alles wat daarover uit Engeland wordt medegedeeld, zeer overdreven is. Maar zelfs in het geval dat de regering van Koning *Ferdinand*, met opzigt tot de inwendige aangelegenheden des lands, nog veel te wenschen mogt overlaten, dan is en blijft het toch — volgens die bladen — onbetwistbaar, dat Engeland en Frankrijk niet het minste regt hebben het voogdijschap over Koning *Ferdinand* uit te oefenen. Deze dagbladen komen nogmaals op het gevaar terug, dat voor alle kleinere staten moet ontstaan, indien aanmatigingen van dien aard, in het Europeesch staatsregt wortel mogten schieten. In den tegenwoordigen stand van zaken zijn zij het intusschen volkomen eens, dat zoo lang van den Oostenrijkschen gezant, generaal *v. Martini*, geen nader berigt uit Napels komt, dat hij op nieuw in zijne pogingen ten behoeve eener schikking heeft schipbreuk geleden, het Fransche smaldeel niet uitloopen zal. Maar ook in dit geval, heeft het kabinet van Weenen reeds van de Fransche regering zeer geruststellende mededeelingen ontvangen. Deze zijn namelijk van dien aard, dat het verschijnen der Fransche vlag aan de zijde der Engelsche, een waarborg zal aanbieden tegen elke revolutionnaire poging in de staten des Konings van Napels, en dat het in geen geval verder zal komen, dan tot eene diplomatieke breuk. Hierbij heeft de Fransche regering tevens niet onduidelijk te verstaan gegeven, dat zij wel degelijk in het belang van dien vorst handelde, door deel te nemen aan het eventuële verschijnen eener vloot in de baai van Napels. Deze verklaring zou, naar men van wèlonderrigte zijde verneemt, door den Franschen gezant te Weenen aan den graaf *Buol* gedaan zijn. Het nadere moet nu afgewacht worden.

Men heeft in Italië een vlugschrift uitgegeven, getiteld: *De Italiaansche eenheid en Lucien Murat koning van Napels*, dat overal, behalve te Napels, gelezen wordt. Volgens dat geschrift, zou de eenig mogelijke oplossing van het Napolitaansch vraagstuk, de komst van prins *Murat* op den troon van Napels zijn. Men gelooft echter niet, dat die komst gemakkelijk te verwezenlijken en als het middel te beschouwen zijn zal om Europa den vrede aan te brengen.

— De dagbladen van Genua spreken van wanorde op de grenzen; er zijn troepen naar Spezzia ingescheept. De intendant der Sardinische oost-provinciën verlangde versterkingen.

SPANJE.

Op den in ons vorig nommer vermelden brief van Keizer *Napoleon* heeft de Koningin geantwoord, dat zij hem dank verschuldigd was voor zijnen goeden raad en boven alles de korte, duidelijke en geheel vaderlijke wijze waardeerde, op welke die raad was gegeven.

Wordt die raad ook door haar en hare ministers in toepassing gebragt, dan zal de terugkomst van den reactionairen *Narvaez*, die l.l. Maandag in Madrid is aangekomen, niet zooveel bezorgdheid aan de constitutionele partij behoeven te baren, als anders met regt gekoesterd werd.

De moeder der Koningin *Maria Christina* — aan wie men onwillekeurig denkt als van haren geestverwant *Narvaez* sprake is — moet aan hare vrienden het voornemen hebben te kennen gegeven, dat zij nooit naar Spanje zoude terugkeeren, ofschoon ook al, zooals bekend is, hare goederen van het daarop gelegde beslag ontheven zijn. Zij is voornemens dezen winter te Rome, bij hare dochter, prinses *Drago*, door te brengen.

GROOT-BRITTANJE.

Bij de bank van Engeland is het minimum van het disconto, hetwelk j.l. Woensdag op vijf percent was gesteld, wederom verhoogd en op zes percent gebragt, zullende lang loopende wissels tegen zeven percent gedisconteerd worden.

— Een te Londen gevestigd genootschap ter bevordering der belangen van het Protestantismus, het Protestantsche verbond, heeft zich tot den Britschen minister van buitenlandsche zaken gewend met eene memorie betrekkelijk de zaak van een Spaanschen edelman van de Protestantsche godsdienst, don *Anglos Herreros de Mora*, die den 27sten Augustus j.l. te Madrid in hechtenis genomen en vervolgens aan de vierschaar voor geloofszaken overgeleverd is, om behandeld te worden overeenkomstig Spanje's aloude wet ter bestraffing van ketters.

— Te Londen is in de vorige week door de Euphraat-spoorweg-maatschappij een berigt bekend gemaakt, hetwelk door tusschenkomst van het ministerie van buitenlandsche zaken van den Britschen gezant te Konstantinopel ontvangen was. Naar luid daarvan, verwachtte men, dat de Porte voor 99 jaren en onder zekere bedingen eene jaarlijksche opbrengst waarborgen zou van minstens 9 per cent van een kapitaal van 8 millioen pond sterling, te besteden voor het aanleggen eener spoorweglinie van de Middellandsche zee tot aan de Perzische golf, en was de Porte bereid om op de aanvrage om concessie tot daarstelling eener telegrafische communicatie tusschen Europa en Indië, gunstig te beschikken, zoodra de gelastigde der voor deze onderneming gevormde maatschappij te Konstantinopel zou gekomen zijn.

— Uit een mengsel van elastieke gom en gasteer heeft men in Amerika eene stof gevormd, die zich even zoo zeer door hare elasticiteit als door hare vastheid en sierlijkheid onderscheidt, want zij neemt het fijnste polijsel aan en is gitzwart. De schoonste meubelen en voorwerpen van weelde, welken naam zij ook hebben, worden uit deze nieuwe stof vervaardigd, die eenen geheelen omkeer in zekere takken van industrie zal veroorzaken.

FRANKRIJK.

Door het bestuur der bank van Frankrijk is, als een middel om de uitputting van haren voorraad specie tegen te houden, de bepaling vastgesteld, dat bij hare kantoren voortaan geene wisselbrieven ter discontering aangenomen zullen worden, die eerst over zestig dagen of later vervallen.

Volgens een later berigt, heeft de bank aan hare agenten te Londen weder order gegeven om tot elken prijs aldaar goud te koopen. Dingsdag werden 120,000 pond sterling van de bank van Engeland genomen.

Het regeringsblad bevat eene mededeeling, waarin gezegd wordt dat de schatkist zich thans in een voldoenden toestand bevindt, dewijl daarin 110 millioenen voorhanden zijn, weshalve de tijdelijke verlegenheid is geweken.

De redacteurs der dagbladen zijn uitgenoodigd zich met omzigtigheid uit te laten over de financiële crisis.

— De verlegenheid, waarin de arbeiders te Parijs uit gebrek aan woningen verkeeren, is zoo groot, dat men den 8sten October, den verhuisdag, niet zonder zorg te gemoet zag. Een gezelschap heeft 150 houten huizen laten maken en wacht slechts op de goedkeuring des Keizers om ze op te zetten. Ieder huis is voor 4 familiën ingerigt, tegen 150 francs huur voor elk. Hoe noodzakelijk, maar ook hoe weinig toereikende deze maatregelen zijn, kan hieruit worden opgemaakt, dat voor die 150 huizen reeds 15,000 aanzoeken zijn ingekomen. Velen zullen dus hiermede niet kunnen worden geholpen.

De ontevredenheid onder de werklieden is dan ook groot. In de faubourg St. Antoine bestond eene soort van verdrag, waarbij zij zich verbonden hunne huur niet te betalen. De politie liet de belhamels gevangen nemen en de onderteekeningslijsten vernietigen. Maar de Keizer liet aan de politie gelden aanwijzen om de behoeftige werklieden te helpen, terwijl de verhuurders aangemaand werden hunne huurprijzen te matigen.

— Het berigt dat de Parijsche conferentie binnen kort zal worden hervat, wint dagelijks meer veld. Volgens art. 25 van het vredesverdrag van den 30sten Maart, werd wel alleen eene conferentie voor de definitieve organisatie der Donauvorstendommen als waarschijnlijk gesteld, maar menigvuldige kwestiën hebben tot nu toe nog tot geene overeenstemming geleid. Oostenrijksche troepen houden de vorstendommen, de Westersche mogendheden Griekenland en nu weder de Zwarte zee bezet; over de rigting van de nieuwe grenzen van Bessarabië heeft men zich niet kunnen verstaan; het bezit der Slangen-eilanden maakt nog altijd een punt van verschil uit. Daarbij komt de Napelsche aangelegenheid en de toestand van het kanton Neufchatel, die in openlijke tegenspraak met het Londensche protocol staat. Voor eene conferentie is alzoo ruimschoots stof ter beslechting over. Over den tijd wanneer de conferentie zal geopend worden en de gevolmagtigden die daaraan zullen deelnemen, wordt nog geen opgave gedaan.

— Prins *Napoleon* is te Parijs teruggekeerd.

BELGIE.

De openlijke veroordeeling van de bisschoppen van Gent en Brugge tegen sommige inrigtingen van middelbaar en hooger onderwijs in België, vindt voortdurend vele en hartstogtelijke tegenspraak. Evenals het stedelijk bestuur van Gent, heeft nu ook dat van Aalst openlijk daartegen geprote steerd, en plegtig betuigd, dat aan de middelbare school daar ter stede het godsdienst-onderrigt behoorlijk behartigd wordt, ofschoon het niet onder de onmiddellijke leiding der geestelijkheid staat, en dat de kerkelijk goedgekeurde katechismus van Mechelen daarbij tot leiddraad dient. De bisschop van Gent beantwoordt dat protest met de verklaring: »dat het godsdienst-onderwijs uitsluitend aan de kerk behoort, zelfs het onderrigt in den katechismus, en dat het door niemand, ook niet door eenen prieester, gegeven mag worden zonder eene magtiging van de kerkelijke overheid."

Ook het Parijsche dagblad *l'Univers* spreekt weder een woordje mede over den strijd die in België gevoerd wordt en zet de beginselen uiteen, welke, uit het oogpunt der Katholijke kerk, in zaken van openbaar onderwijs allerwegen in toepassing behooren te worden gebragt, en die vooral thans behartiging verdienen, »nu overal de Katholijken en de goddeloozen, hunne vijanden, tegen elkander over staan; nu overal de dienaren Gods voet voor voet het onderwijs en de leiding der jeugd aan de dienaren van Satan moeten betwisten."

In de tegenwoordige omstandigheden moet vooral van beteekenis worden geacht de rede, waarmede de heer *Verhaegen*, administrateur-inspecteur van de vrije universiteit van Brussel, Maandag de lessen aan de hoogeschool heeft geopend, waarbij de tegen het vrije onderwijs uitgevaardigde bisschoppelijke mandementen in het breede zijn weêrlegd.

Na kortelijk over de lotgevallen der instelling gedurende het verloopen jaar te hebben gesproken, zeide hij hoofdzakelijk:

»Hier wenschte ik dat mijne taak geëindigd ware. Maar een andere pligt rust op mij. De booze geest der onverdraagzaamheid en der afgunst is tegen ons opgestaan; met smaad op de lippen en haat in den boezem beschuldigt hij ons van het opzet om, zoo mogelijk, den voortgang der godsdienst te stuiten, voor de jeugd eene bron van onberekenbare rampen te openen, het vergif in de jeugdige harten te storten, onder de vlag van het ongeloof te strijden en het uitvloeisel te zijn van een geheim, in het duister werkend genootschap. Hij verbiedt aan de huisvaders, ons hunne kinderen toe te vertrouwen, stookt verdeeldheid in de huisgezinnen en bedreigt de rust des lands.

»Nu zesentwintig jaren geleden meenden wij de onverdraagzaamheid bevredigd te hebben. Destijds drukte de Roomsche geestelijkheid ons broederlijk de hand, en zeide met ons: geene verdeeldheid meer! het geweten, de drukpers en het onderwijs zullen vrij zijn! Toen zij ons die betuigingen van vrede en eensgezindheid deed, schonk het geheele land haar zijnen bijval, en weldra hechtte de constitutie van 1831 het zegel van den nationalen wil aan de verheven beginselen welke de geestelijkheid, met ons vereenigd, verkondigd had, en aan het verbond, hetwelk het door ons gemeenschappelijk tot stand gebragte werk krachtig en duurzaam moest maken. Een ieder vleide zich met eene toekomst, waarin de godsdienst en de wetenschap te zamen aan het geluk der menschheid zouden arbeiden.

»Bedriegelijke hoop! Er was nauwelijks één jaar vervlogen, of het hoofd van het Katholicismus, een vreemdeling, onbekend met ons land, onze zeden en onze beschaving, wierp zich als politiek censor op, en zond den altoos betreurenswaardigen encyclischen brief van 1832 tegen de Belgische constitutie in de wereld, die de geestelijkheid veroordeelde om het gebouw, dat zij met ons had opgetrokken, weder af te breken. . . . De geestelijkheid, zoo trotsch en zoo gelukkig van aan de onverdraagzaamheid van het vorige bewind ontsnapt te zijn, had slechts de keus tusschen de politieke wet van haar land en de politieke wet van Rome. De keus der bisschoppen kon niet twijfelachtig wezen: zij hielden op Belgen te zijn, en hadden van toen af geen ander doel dan in ons midden de onbegrijpelijke hersenschim eener reactie te verwezenlijken, die, zoo zij slaagde, ons het zoo benijdenswaardige geluk van den Kerkelijken Staat zou verschaffen.

»Om *denkbeelden* te onderdrukken, ruimde men voorheen de *denkenden* zelven uit den weg, en de geschiedenis leert hoe ijverig *Innocentius III*, *Philips II* en *Karel IX* in dat schrikkelijke maar vrome werk waren; thans hebben de wijsbegeerte en het door haar in spijt van Pausen en Koningen voorgelichte geweten der menschen die misdadige middelen in onbruik gebragt, en de reactie heeft slechts twee bondgenooten meer, den tijd, die maait, en het onderwijs dat zaait.

»De tijd heeft reeds menig sieraad van de Belgische vrijzinnigheid weggemaaid. Het onderwijs heeft reeds veel gezaaid en vele vijanden aan de zaak der vrijheid en der verlichting berokkend. Het is vooral dezen bondgenoot, dien de bisschoppen te hulp geroepen hebben; en hij heeft hun maar al te goed gediend.

»Indien wij aan de bisschoppen het regt toekennen om hun onderwijs in te rigten zoo als zij goedvinden, en om op het onze naar welgevallen aanmerkingen te maken, dan moeten wij hun toch het regt betwisten, om de grondwet des lands aan te randen en hunne Kerk boven den Staat te plaatsen.

.... »Gij ziet, van welken kant het gevaar dreigt; gij kent de redenen der heerschende gisting; gij zijt getuigen van de aanvallen der bisschoppen op eene constitutionele instelling en op de beginselen zelve van ons staatsregt. Maar de bron van het kwaad wijst u ook het geneesmiddel aan. Het is gelegen in de publieke opinie, de behoedster onzer vrijheden; en het bolwerk der publieke opinie is de vrije universiteit van Brussel. Indien deze kwam te vallen, zou eene geringe politieke verandering de bisschoppen tot meesters van 's lands hoogescholen maken en hun het volkomen monopolie van het hooger onderwijs verzekeren. Zoo lang wij bestaan, is het monopolie onmogelijk, omdat ons bestaan van de willekeurigheden der politiek onafhankelijk is.

»Wij zullen dus, gelijk tot hiertoe, ook in het vervolg, aan de bisschoppen de waarheid om hunne kerk laten benevens de vrijheid om die te verdedigen gelijk zij goedvinden, maar wij zullen nooit dulden dat het kerkelijk leerstelsel het gebied der algemeene wetenschap overheere; wij zullen nooit dulden dat het op de grondwetten des lands en op de vrijheden, die zij waarborgen, inbreuk make. Wij herhalen dat het vrije onderzoek, dat eene loyale, van alle geestelijk of wereldlijk gezag onafhankelijke discussie, niet slechts een regt, maar een pligt is van de leeraren *aan al de hoogescholen*, met uitzondering van die der bisschoppen, welke de wetenschap aan het kerkelijk leerstelsel onderwerpt; en wij zijn zeker dat de publieke opinie ons ondersteunen zal."

Ten slotte waarschuwde de heer *Verhaegen* de studerende jongelingschap, om op hare hoede te zijn tegen twee in deze oogenblikken gevaarlijke vijanden: de inblazingen van anderen en hare eigene opgewondenheid; hij vermaande haar om met kalmte hare studiën voort te zetten en een voorbeeld van onberispelijk gedrag te geven, gedachtig dat de vaan der universiteit is die der vrijheid van de wetenschap en der orde.

De rede van den heer *Verhaegen* werd herhaaldelijk levendig toegejuicht en moet een' diepen indruk gemaakt hebben. Bezadigde lieden betreurden intusschen dat hij hier en daar eenen toon aansloeg, minder geschikt om zijne tegenpartij te overtuigen en te ontwapenen, dan om verbittering bij haar op te wekken.

— De studerende jongelingschap te Gent heeft een orgaan opgerigt, getiteld: »*Noord en Zuid*", in 't welk dezer dagen een beroep op de studerende jongelingschap in Nederland is opgenomen.

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

De commissie van rapporteurs, bestaande uit de heeren *v. Rappard*, *Godefroi*, *Bots*, *Reinders* en *Hoffmann*, hebben verslag uitgebragt betreffende de rekening van het fonds wegens de kolonisatie in de Maatschappij van Weldadigheid over 1854. Hieruit blijkt, dat deze rekening thans sluit met een nadeelig slot van *f* 181,071, te weeg gebragt door de weigering van een groot aantal gemeenten om de lasten van plaatsing en verzorging, ten bedrage van *f* 263,027, te voldoen. In afwachting van het verslag der staatscommissie belast met een grondig onderzoek, 't welk zou moeten leiden tot eene eindregeling van de zaken der bedoelde Maatschappij, vermeent de commissie zich te moeten bepalen tot de onderwerpelijke rekening, die geen stof tot bijzondere aanmerkingen heeft opgeleverd, en verklaart, dat het der Kamer zeker aangenaam zou zijn te vernemen, in hoeverre de staatscommissie gevorderd was. — Ten slotte heeft zij voorgesteld, de rekening voor kennisgeving aan te nemen.

'S GRAVENHAGE, 8 October.

Z. K. H. de prins van Oranje, vergezeld van Hoogstd. gouverneur, den kolonel jhr. *Casembroot*, is van Stuttgard in goeden welstand te Leiden aangekomen, ten einde aldaar zijne studiën voort te zetten.

— Sedert Koning *Willem I* den kerkgang voor de militairen verpligtend heeft gesteld, werden de manschappen van het garnizoen des Zondags door het muzijkcorps naar de kerk geleid. De minister van oorlog heeft hieraan een einde gemaakt; j.l. Zondag zijn de militairen voor het eerst zonder muzijk kerkwaarts gegaan.

De petitionarissen — zegt de *Utr. Ct.* — die in zake de wet op het onderwijs, nog niet op veel succes schijnen te mogen rekenen, hebben dus op ander terrein eene zege behaald; de muzijk schijnt des Zondags de anti-revolutionnaire ooren weinig meer te zullen kwetsen.

— Het ingestelde geregtelijke onderzoek naar de oorzaak van het onheil, in den avond van den 10den Augustus j.l. op den spoorweg nabij Schiedam voorgevallen, heeft geleid tot de overtuiging, dat dit alleen te wijten is geweest aan eenen zamenloop van noodlottige omstandigheden, en heeft alzoo tot geenerlei strafvervolging aanleiding gegeven.

— Ingevolge Z. M. besluit van den 23sten der vorige maand, zullen met ultimo Maart, bij de staven en korpsen van het leger, waar de schakot niet van eene pluim of vlam is voorzien, deze met afhangende vlam, niet lager dan op de klep van de schakot worden gedragen en wel van paardenhaar voor de officieren, van wollen kemelsgaren of saaijetdraden voor de onderofficieren en manschappen; de kleur der vlam zal zijn rood voor de staven en korpsen waarbij de officieren gouden epouletten dragen, met uitzondering voor de jagers en de tirailleur-compagniën, waarbij die donker groen, en voor de muzikanten, waarvoor hij wit zal zijn, en zwart, alwaar de officieren van zilveren epauletten of borduurselen zijn voorzien; alleen bij het regement grenadiers en jagers dragen de hoofdofficieren der grenadiers eene witte en die der jagers eene zwarte aigrette met vergulde tulp en ring.

— De *Staats-Ct.* bevat eene uitnoodiging van de commissarissen van H. M. de Koningin van Groot-Brittanje aan al de kunstenaars, in alle landen, tot het inzenden van het model voor een gedenkteeken van den hertog *van Wellington*, ten einde te worden geplaatst in de St. Pauluskerk te Londen. Het gedenkteeken zal mogen zijn, geheel of ten deele van marmer, brons of graniet, het voetstuk niet grooter dan van 13 op 9 voet; de kosten niet hooger dan 20,000 £. Voor het best gekeurd ontwerp zal worden verleend 700 £; voor het tweede 500; voor het derde 300; voor het vierde 200; voor het vijfde tot het negende elk 100 £. Nadere inlichting verleent de raad van bestuur der koninklijke akademie van beeldende kunsten.

AMSTERDAM, 8 October.

De opening van den spoorweg van Emmerik naar Oberhausen is bepaald op den 19den dezer. Omtrent de feestelijkheden, die bij deze aansluiting van den Rijn-spoorweg met het Duitsche spoorwegnet zullen plaats hebben, verneemt men, dat den 17den dezer de feesttrein het groot aantal uitgenoodigden, waaronder vele voorname personen, zoowel uit ons land als uit Pruissen, naar Amsterdam zal voeren, alwaar hun op het koninklijk paleis een diner zal worden aangeboden. Den volgenden dag zal de feesttrein de groote route van Amsterdam naar Keulen openen en door het bestuur van den Keulen-Mindener spoorweg aan de genoodigden een diner te Deutz worden aangeboden. Gelijktijdig zullen er volksfeesten zoowel te Amsterdam als te Keulen plaats hebben en onder anderen zal aldaar de Dom worden geïllumineerd. Ten slotte zal door den handelstand te Rotterdam aan de genoodigden een diner op het Yagtclubhuis worden aangeboden.

— De Hollandsche maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen heeft in hare laatste vergadering uitgeloofd: 1) eene gouden medaille, ter waarde van drie honderd gulden, voor de beantwoording der prijsvraag voor eene proeve van proza: »*Een gedenkschrift van den volksgeest in Noord-Nederland in de jaren* 1830—1831"; welk antwoord vóór of op den 1sten Januarij 1856 bij den algemeenen secretaris zal moeten ingezonden worden. 2) Eene gouden medaille van honderd vijftig gulden, voor een in handschrift, volgens de bepalingen op de prijsvragen, ingezonden geschrift, behoorende tot een der volgende vakken: wijsbegeerte, schoone kunsten, taalkunde, geschiedenis, poëzij en proza.

ROTTERDAM, 7 October.

Nadat gisteren bijna de geheele dag was besteed om de nieuw aangekomen manschappen van het Engelsch vreemdenlegioen aan het Britsch consulaat alhier uit te betalen, waartoe alleen gisteren ruim *f* 50,000 benoodigd was, hebben deze zich nog eens regt te goed gedaan. Heden zijn er velen per beurstrein over Amsterdam naar Harderwijk vertrokken, geëngageerd voor het O. I. leger, en zullen er nog velen volgen, die nu nog niet tot vertrek gereed zijn, dat wil zeggen, die de hun gedane uitkeering van *f* 360 nog niet verteerd hebben.

LEEUWARDEN, 8 October.

De bejaarde weduwe te Birdaard — wier zwakke gezondheid, door den in de afgeloopen week bij haar gepleegden diefstal en meer nog door de bedreigingen der daders, en de haar toegebragte verwonding, zeker hevig was geschokt — is eergisteren overleden. Ook nu nog is van de daders van dien brutalen diefstal geen spoor ontdekt.

GRONINGEN, 9 October.

Heden heeft de aftredende *Rector Magnificus* der Hoogeschool te Groningen, de hoogl. J. H. JANSEN, zijn ambt overgedragen aan den hoogl. P. J. VAN KERCKHOFF, met eene Latijnsche redevoering *de hodierno studio materiem ejusque proprietates pro summo hominis et reliquarum rerum naturam interpretandi fonte habendi*, dat is, over het *hedendaagsch materialisme.*

Het secretariaat van den akademischen senaat is van den hoogl. VAN DEEN overgegaan op den hoogl. VAN HALL.

In den nu afgeloopen jaarkring waren er 50 studenten nieuw ingeschreven.

— De typhus-commissie die in deze stad gedurende de zomermaanden van dit jaar met zeer veel vrucht is werkzaam geweest om de typhusziekte zooveel mogelijk te voorkomen, hare verspreiding tegen te gaan en de herstelling der lijders te bevorderen, heeft thans een verslag van hare werkzaamheden opgemaakt, 't welk wij hierbij aan de lezers van deze courant aanbieden. Opmerkelijk zijn de resultaten die onder Gods zegen aan de bemoeijingen dezer commissie — evenals in vroegere jaren aan die der choleracommissie — mogen worden toegeschreven. Een ieder die dat verslag leest moet, dunkt ons, bij den dank voor de leden van die commissiën, in zich den wensch voelen opkomen dat dergelijke gezondheidsmaatregelen, als nu weder tijdelijk genomen zijn, duurzaam en algemeen wierden in het werk gesteld.

— In het nommer van deze courant van den 17den September l.l. hebben wij medegedeeld het misdadig feit in der tijd bedreven door den veldwachter der gemeente Noorddijk, het heimelijk uitmelken namelijk des nachts van aldaar in de weide loopende koeijen, behoorende aan den landbouwer H. H. BOER. Deze zoo veel geruchtmakende zaak is op den 29sten daaraanvolgende voor de regtbank alhier behandeld en gisteren is door genoemde regtbank daarin uitspraak gedaan, en bedoelde veldwachter ter dier zake veroordeeld tot gevangenzetting voor den tijd van vijf jaren en ééne maand, alsmede in de kosten van het regtsgeding.

— De militaire muzijk zal weder, bij goed weder, plaats hebben bij de taptoe des Vrijdags avonds en 's Zondags morgens om $12\frac{1}{2}$ tot $1\frac{1}{2}$ uur op de Groote Markt.

— De minister van financiën heeft bepaald, dat het kantoor te *Sappemeer* zal overgaan van de *zesde* in de *zevende* klasse.

— Bij besluit van ged. staten van gisteren is besloten dat de verkiezing van een lid voor de prov. staten in het kiesdistrict Onderdendam, ontstaan door de aftreding van den heer mr. A. J. VAN ROIJEN, zal plaats hebben op Woensdag den 29sten October, en zoo er eene herstemming mogt noodig wezen, is deze bepaald op Maandag den 10den November daaraanvolgende.

— Bij D. R. VAN BRUGGEN, te *Hoogemeeden*, onder Aduard, heeft zich de longziekte onder het rundvee geopenbaard. Eene melkkoe is Dingsdag j.l. aldaar afgemaakt, die aan die ziekte had geleden. Bij dien veehouder zijn te zamen nog 37 stuks rundvee in verschillende weiden.

— In de eergisteren gehoudene zitting der provinciale staten is o. a. ook ingekomen een adres van J. U. ZUIDERVEEN en andere ingezetenen in het arrondissement *Winschoten*, betrekkelijk de voorgenomene verbetering van de scheepvaartkanalen in dit gewest. Adressanten verzoeken hierin, het rapport van de staats-commissie in zooverre te wijzigen, dat het scheepvaartkanaal van Zuidbroek naar Scheemda als zoodanig worde verlaten, en een nieuw kanaal gegraven van af het Meedemerdiep langs de Veensloot, om zich bij de scheiding van Westerlee te splitsen in twee kanalen, het een op Winschoten en het ander op Oude Pekela.

»De voordeelen hieraan verbonden — zeggen adressanten — springen in het oog, doordien alsdan al het land van Meeden, Westerlee en Eexta, in het diep kan afwateren, in plaats van daar onderdoor; —

»Daardoor werd voorgekomen, het doorlekken van de dijken die om dat kanaal zijn gelegen, waardoor het Termunter zijlvest van de vrees voor kwelwater werd ontheven; —

»Door de graving van het diep van Scheemda op Winschoten, kan daarop het Termunter peil worden aangebragt, waardoor de scheepvaart aldaar bleef bestaan, zonder dat het Scheemder- noch Midwolder verlaat water konden verspillen uit het scheepvaartkanaal; —

»Er kwam daardoor eene zeer wenschelijke verbinding tot stand tusschen Winschoten, Oude Pekela en Veendam, waardoor het vervoer van brandstoffen en van voortbrengselen van fabrijken, vrij wat werd bespoedigd;

»Eene aanzienlijke uitgestrektheid hoog veen werd gelegenheid gegeven tot exploitatie, hetwelk zeer spoedig gevolgd zoude worden door belangrijke ontginningen,

»De waterweg van Winschoten naar Zuidbroek werd daardoor geene 1000 ellen verlengd, terwijl diezelfde weg voor de gemeente Oude Pekela 10,000 ellen werd verkort.

»De bezwaren hieraan verbonden, zijn tegen de aanzienlijke voordeelen niet groot te noemen, daar het kanaal van Zuidbroek tot aan de Meeden reeds bestaat, en nieuw gegraven zal moeten worden van de Meeden naar Winschoten en Oude Pekela ter lengte van 14,000 ellen, hetwelk wij ons voorstellen dat tegen 3, hoogstens 4 gulden de el lengte zal kunnen geschieden; terwijl de grond daartoe benoodigd, grootendeels zonder betaling zal kunnen worden verkregen, uit aanmerking van de groote voordeelen die door dat kanaal aan die woeste gronden zullen worden aangebragt."

— Sedert eenigen tijd was hier en daar het gerucht verspreid, dat de altijd zoo druk bezochte jaarmarkt te *Zuidlaren*, welke dit jaar invalt op Dingsdag den 21sten dezer, geen voortgang zoude hebben wegens de longziekte, die onder het rundvee in die gemeente heerscht. Dit is evenwel niet het geval; de jaarmarkt zal worden gehouden evenals alle andere jaren. Alleen is, om alle aanleiding tot verspreiding der longziekte zooveel mogelijk te voorkomen, door ged. staten van Drenthe besloten, dat geen rundvee zal mogen worden ter markt gebragt.

— Onder begunstiging van het schoonste weder had te *Scheemda* Dingsdag eene harddraverij plaats. Acht paarden, meestal goede loopers, waren voor den wedstrijd van prijs en premie aangegeven, waarvan de eerste bestond in een' keurig bewerkten zilveren tabakspot en komfoor, de andere in een paar dito sigarenstanders. Het paard *de jonge Vos*, toebehoorende aan den heer H. BAKKER, van Wittewierum, en bereden door den pikeur H. KOOPMAN, behaalde den prijs, terwijl de premie verkregen werd door den heer J. BERRELKAMP, van Oosterwijtwerd, met het paar *Donnel*, door hem zelven bereden. Verscheiden toeschouwers van daar en elders waren tot dit volksvermaak opgekomen, hetwelk door eenen, voor velen regt genoegelijken avond besloten werd.

— Maandag avond den 13den dezer zal eene maansverduistering — de eenige van de vier eclipsen, welke in dit jaar op den aardbol kunnen gezien worden — bij ons zigtbaar zijn. Zij zal over haren geheelen duur gezien kunnen worden in Europa en Afrika; het begin ook in eenige deelen van Azië en Nieuw-Holland; het einde in eenige oorden van Amerika. Het begin zal zigtbaar wezen des avonds om 9 uur 43 min.; het midden om 11 uur 17 min., en het einde in den nacht van Maandag op Dingsdag, te 12 uur 51 min. De grootte is zeer nabij 12 duim over de zuidzijde; in haar midden is zij derhalve zoo goed als totaal.

KERKNIEUWS.

HEMELUM, 5 October. Door floreenpligtigen alhier is, ter vervulling der bestaande vacature, het volgende viertal kandidaten opgemaakt: J. G ALDERSHOFF, J. W. BAKKER, E. D. LICHTENVOORT en M. VAN HEIJNINGEN NANNINGA.

— Bij kon. besluit van den 30sten September zijn goedgekeurd de beroepingen van predikanten: bij de Herv. gemeente te Koog aan de Zaan, op K. F. TERNOOIJ APEL, te Rockanje; en van de Ev.-Luth. gemeente te Leiden, op P. A. ROLL, te Edam.

— Ter vervulling der vacature bij de Evang. Luth. gemeente te Deventer, zijn op het viertal geplaatst, de w.e.w. heeren. A. BEUDEKER, te Brielle en Helvoetsluis; W. T. LOMAN, te Tiel; R. REUDLER, te Monnickendam, en J. W. TH. LUBLINK WEDDIK, te Harlingen.

(*Ingezonden.*)

Mr. Willem Bilderdijk

EN

de Nederlandsche nationaliteit.

Door de *Rederijkerskamer*, *in het jaar* 1844 *opgerigt* te Amsterdam, is een brief rondgezonden, bij welken de geletterden in Nederland worden uitgenoodigd, om, met haar, op den 11den Oct. eerstkomende, 't eeuwfeest te vieren van BILDERDIJKS geboorte.

»'t Zal geene bevreemding wekken," wordt er in gezegd, »dat het velen eene behoefte was" [is] »de nagedachtenis te huldigen van een man, die als dichter en taalleeraar zich onvergetelijke verdiensten heeft verworven jegens de Nederlandlandsche letterkunde."

Men verwerft geene verdiensten, maar wel roem, door zich verdienstelijk te maken. — Dit in 't voorbijgaan: maar er zullen er ook velen zijn, die deze behoefte niet gevoelen. Een naauwgezet onderzoek en eene wijsgeerige taalbeschouwing moeten tevens op 's mans verdiensten, als taalleeraar, veel afdingen. Dat hij een groot dichter was, zal geen tijdgenoot ontkennen.

Anders is het gelegen met hetgeen, in den aanhef van den brief, de zooeven overgenomene regels vooraf gaat. BILDERDIJK komt er in voor als iemand, die *zijne kracht heeft dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling*, *steviging* en *verrijking onzer nationaliteit.*

Of wij hebben de ware beteekenis der woorden verloren, òf deze uitspraak is volstrekt niet waar.

Integendeel, een geest, vijandig tegen Nederland en al wat Nederlandsch is, komt u uit verre de meeste zijner schriften te gemoet. Honderden van plaatsen kunnen tot bewijs aangevoerd worden; ééne is hier genoeg. *Geschiedenis des Vaderlands*, 13 d. 1ste stuk, blz. 4. (Slot der geschiedenis.)

»De eigenlijke *staat* of" [het] »*bestaan* van den staat heeft »derhalve geduurd 1568—1795, onder allerlei wisselvalligheden en onzekerheden, dat is (147) nog geen 150 jaar, geen »$1\frac{1}{2}$ eeuw."

»*Was dit nu een* 80*jarige oorlog*, *met al zijne ellenden en* »*opofferingen*, *waardig? Voor elk jaar jammervol nog geen* »*twee jaar rust*, *veiligheid*, *stil genoegen of welvaart.*"

O EPICURUS en uwe altijd rustende goden!

In d'eerste plaats, 't jaartal 1795 is partijdig en willekeurig genomen. In de tweede, onder alle wereldbeschouwingen en historiebespiegelingen, kan er zeker geene zonderlinger worden uitgedacht dan deze, om de oorlogen en gebeurtenissen als in een' regel van drieën op te zetten, en te zeggen: 80 jaar staat tot één jaar oorlog, gelijk 147 jaar volksbestaan — »rust, veiligheid, stil genoegen" — staat tot den onbekenden. Hoe is 't ooit in een menschenbrein opgekomen?

Dan, wij hebben hier niet met BILDERDIJKS wijsbegeerte of algemeene wereldbeschouwing te doen, maar met de vijandschap tegen Nederland en ons volksbestaan, die in deze zijne woorden ligt opgesloten. Van ons volksbestaan, van onze nationaliteit, van onze geschiedenis èn roem, èn welvaart, èn invloed, van alles, waarom de naam van Nederland geschreven staat in de geschiedenis der wereld en in die der menschheid, van dat alles is de tachtigjarige oorlog 't begin en de kiem. Die oorlog is de grondzuil van staat en troon tot dezen dag; de onverbrekelijke snoer, die Nederland en Oranje zamen houdt.

Die dan, gelijk BILDERDIJK, dien oorlog gering schat; 't voor beter hield, dat hij nooit gevoerd ware, is, met betrekking tot zijn vaderland, gelijk aan een' zoon, die zijne moeder in 't aangezigt sloeg, en 't uur zijner geboorte vervloekte.

't Geen er volgt, laat geen twijfel over omtrent 's mans vijandige stemming tegen onze nationaliteit. Men leest er: »En nog reken ik niet het onderscheid tusschen hetgeen, »waarmede wij ons in latere tijden lieten genoegen" [?], »*bij* »*de vrijheid en overvloed onder de graven.*"

De middeleeuwen en hun duister, die dagen van woestheid en geweld, toen de ridders van hunne roofsloten de nijverheid en handel der aanwassende steden belaagden, en 't platte land zich onder den geessel kromde zijner brooddronkene en teugellooze heeren — ze zijn BILDERDIJKS gouden eeuw, voor hem een tijdperk van vrijheid en overvloed. Hoe kwam hij tot deze dwaasheid? Niet zooals menigeen, die ingenomen is met de zoete taalvormen der middeleeuwen, met hare legenden en sprookjes, de aandoenlijke geschiedenis van *Asschepoester* en *Thijl Uilenspiegel.* Veel minder nog gelijk velen, die dweepen met de eenheid in kerk en in staat, welke in gene tijden verondersteld wordt, een denkbeeld, dat, hoe valsch ook, toch grootsch is op zich zelf. Dit was 't bij hem niet. Zijne zelfzucht, zijn eigen ik, bestuurde zijn oordeel. BILDERIJK, te regt of ten onregte, rekende af te stammen van d'oude graven van TEISTERBAND, of in TEISTERBAND: dáárom hunkerde hij naar de middeleeuwen, 't glorieperk van *zijn* geslacht. Voor de grootheid van de *dynastie* BILDERDIJK-TEISTERBAND, was 't offer van Nederlands nationaliteit niet te groot. Zijne eigene woorden laten omtrent den gang zijner beschouwing geen' twijfel over; de kiem der gedachten ligt er naakt en bloot voor 't oog van den lezer:

»Maar ondertusschen zijn er, bij" ['t] »verval van *alle oude* »*geslachten*, nieuwe familietjens opgekomen van *steenbakkertjens*" [?]; »van *klompenmakertjens* (trip); van *gravertjens*, of mod»derlui, *korf-* of mandemakertjens, die rijk geworden zijn, »vorsten trotseerden, burgers verdrukten, adel vernederden" — maar *alle* oude geslachten waren vernederd, in verval? — [de] »kerk verachteden en benaauwden, braafheid vervolgden, en »de geschiedenis deden vervalschen door hunne loontrekkers en »vleijers, zooals in *alle aristocratiën behoort*, en aan wien de »kinderen der vreemdelingen, die als lakeien in 't land »kwamen en met alle beneficiën begiftigd wierden, het hof »maakten."

Nederland is dikwijls miskend, en verguist: maar een smaad- en schandschrift niet alleen tegen Nederland en zijne geschiedenis, maar ook tegen ieder Nederlander, zijn geslacht en verwantschap in 't bijzonder, gelijk aan 't geen vervat is in de drie, vier in alles, hier overgenomene zinsneden, zulk een geschrift bestaat er niet. Dat men in eene vlaag van ijlhoofdigheid zoo iets schrijven kan, heeft BILDERDIJK bewezen: dat hij, in dien ongelukkigen toestand, in plaats van onze nationaliteit op te beuren, een manslag aan haar heeft willen begaan, staat even vast.

En voor dien man, zoo als 't gerucht is uitgegaan, wil men zelfs een standbeeld oprigten?

Vóórdat dit gebeurt, haal dan 't standbeeld van WILLEM *den Eersten* omver: want hij was de schepper en vader van onzen staat, welke uit dien »noodeloozen" tachtigjarigen oorlog is voortgekomen. Verwoest, voordat dit gebeurt, de praalgraven onzer zeehelden, en scheur uit de geschiedenis 't blad, 't geen den naam van PIETER ADRIAANSZ. VAN DER WERF vermeldt. DE RUITER, TROMP, VAN DER WERF, 't waren wel geen »*steenbakkertjens*" »of *klompenmakertjens*", maar schippers, matrozen, de laatste een leerlooijer en doopsgezinde vermaner. 't Waren burgermenschen, even als die duizenden en duizenden ook waren, die met hen aan de riviermonden, schorren en wadden, op een vergeten noordwestelijken uithoek van Europa, een roemrijken naam hebben gegeven in de geschiedenis, en er den zetel van godsdienst- en burgervrijheid, rust en welvaart gevestigd.

N.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 9 *October.*

NEDERLAND Werk. Schuld	à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$62\frac{9}{16}$.
Dito Dito	» 3	» $74\frac{1}{4}$.
Dito Dito	» 4	» $93\frac{1}{2}$.
OOSTENRIJK Metalliek	» 5	» $73\frac{11}{16}$.
Dito 1851 en 1852	» $2\frac{1}{2}$	» $38\frac{3}{8}$.
Dito Nieuwe Litt. B	» 5	» $83\frac{1}{4}$.
Dito Nation. Metall	» 5	» —
SPANJE Onbep. St.	» $1\frac{1}{4}$	» $23\frac{7}{8}$.
Dito Binnenl	» 3	» $37\frac{15}{16}$.
PORTUGAL	» 3	» $44\frac{1}{8}$.
RUSLAND Obl. *Hope* 1798 en 1816	» 5	» 103.
Dito Dito 1828 en 1829	» 5	» $102\frac{1}{4}$.
Dito bij *Hope*	» 4	» $84\frac{7}{8}$.
Dito bij *Stieglitz*	» 4	» $84\frac{1}{4}$.
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie	» 5	» $93\frac{3}{8}$.
Dito 6de serie	» 5	» $95\frac{1}{4}$.

LONDEN, 9 *October.* Consols $91\frac{7}{8}$.

PARIJS, 9 *October.* Fransche 3 pCt. 66.60.

WEENEN, 9 *October.* Metalliek 5 pCt. *f* $81\frac{3}{4}$. Nat. Leening *f* $83\frac{1}{8}$. Wissel op Londen *f* 10.16. Zilver *f* $6\frac{3}{4}$.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 4 Oct., *Schoitens* Baron van Hall, Archangel, *Wolkammer* Alberd., Koningsb.; — 5 *Visser* Johanna Petron., Petersb.; — 6 *Tjebbes* Cathar. Johanna, Akyab; *Moesker* Susanna, Archangel; *de Jonge* Reina, Riga; *Brouwer* Pietron., 7 *Waterborg* Karsina en *Bartels* Gesina, Dantzig.

TEXEL 7 Oct., *Puister* Industrie, Petersburg.

VLIE 3 Oct., *Gruppelaar* Stad Goor, Dundee.

HELVOET 5 Oct., *Brouwer* Noordstar, Archangel.

BROUWERSHAVEN 5 Oct., *Gersen* Lammiena Elisab., Rangoon; *Maas* Bulgerstein, Akyab.

HONG KONG 26 Julij, *Achenbach* Doggersbank, Rott.; vóór 9 Aug. *v. Wijland* Ida Willemina, Cardiff.

PORTO CABELLO 18 Aug., *Witkop* de Zwijger, Laguayra.

KONSTANTINOPEL 23 Sept., *Tunteler* Harmonie, Falmouth.

SALONICA vóór 23 Sept., *Scherphier* Argo, Piraeus.

SYRA 22 Sept., *Hubert* Texel, Amst.

GENUA 2 Oct., *van Zameren* Iris, Amst.

BORDEAUX 4 Oct., *Hazelhoff* Odelia en Margar., Rangoon; *v. d. Eyck* Ida, Newc.

FALMOUTH 3 Oct., *Leeuw* Hendrika Jantina, Galatz.

NORTH SHIELDS 2 Oct., *Mulder* Alida, Dordrecht; *Buining* Magdalena, Delfshaven; *Olthof* Jantina, Kampen; — 3 *van Lessen Baltus* Henrica, Amst.; *Dekker* Lucia Henderika, Gron.; *de Boer* Boreas en *Kuiper* Vijf Gezusters, Harl.

Bij SOUTHWOLD 2 Oct., *van der Meulen* Fanny, v. Penang n. Sunderland.

HANBURG 5 Oct., *Kuipers* Twee Gebroeders, Bremen; *Schoemaker* Tweelingen, Amst.; *Bekkering* Onderneming, Antw.; *Mulder* Goede Verwachting, *Tonkens* Gebroeders, *Tonkens* Onderneming, *Kramer* 4 Gezusters, 6 *Visser* Tietje en *Muntendam* Jacoba, Heppens; *de Groot* Virgina Fokkelina, Harburg; *Doornbosch* Jetskelina Wija, Triest.

CUXHAVEN 5 Oct., *Prins* Heerenveen, Malaga.

BREMERHAVEN 1 Oct., *Dost* Eltina, Rott.; *Nett* Margaretha, Gron.; — 2 *Dallinga* Anna Hendrika, Amst.; *Bakker* Jantje, Sappem.

KOPPENHAGE 1 Oct., *Lieffijn* Goede Verwachting, Petersb.; — 2 *Korte* Hendrika Margar., Antw.

STOCKHOLM 25 Sept., *Mulder* Grietje de Groot, Londen; — 26 *Breeland* Gesina Hinderika, Petersb.; — 29 *Koning* de Haven, Pillau.

WOLGAST 28 Sept., *Puister* Imka Giezen, 29 *Bontekoe* Geertruida, 1 Oct. *Pronk* Onderneming en *Rasker* Leentje Dost, Wismar.

PILLAU 4 Oct., *Flik* Geerdina Beerta, Middlesbro.

BOLDERAA 28 Sept., *Legger Jr.* Termonde, Rostock.

KROONSTAD 28 Sept., *Sweers* Fokelina Amalia, Hamburg; *Poorta* Tweelingen, Hull; *Ekamp* Welvaart, *Klein* Concordia en *Thaden* Anke Berg, Newc.; *Meesenbroek* Wierdina Hender. en *Konter* Willem Corn., Amst.; *Molenaar* Pollux, Hamb.; *Brouwer* Twee Gezust, Brem.; — 29 *Verstok* Regina Elizab., Rott.; *Bossmak* Ena Elisabeth, Bordeaux; *de Winter* Geertr. Cathar., Amst., *Kroon* Vr. Wicherdina, Hull; *van Deest* Jacobus, Newc.; *Rinsema* Twee Gebroeders, Amst.

Vertrokken.

AMSTERDAM 5 Oct., *Zuiderduin* Clara Wilhelmina, Venetië; — 6 *Schrik* Egbertus, Pernau; *Rolufs* Margar. Johanna, Batavia; *Feenstra* Sliedrecht en *Wilphorst* Jan Jacob, Newc.

TEXEL 6 Oct., *Ouwehand* Preciosa en *Bertrand* Thetis, Sur.; *Blouw* Annegina, Nantes; *Engelsman* Gezusters Boll en *Halbertsma* Johanna, Livorno; *van Zameren* Henriëtte en Cornelia, Liverpool.

HELVOET 6 Oct., kapit. luit. *Sloos* Ned. transportschip Merwede, *Brockx* Adriana Petronella, *de Boer* Hendr. Bartina, *Wap* Hollandia, *Kramer* Ouderkerk aan den Amstel, *Kramer* Watergeus, *Lupcke* Jannetje, *Schoolwerth* Brederode en *Hoek* Batavier, Batavia; *Nicolai* Joh. Cornelia, Calcutta; *Verschuur* Maria Anna, Rangoon; *Strijbos* Snip, Marseille; *Hoffman* Fop Smit, Londen; *Buiten* Sperwer, Bergen.

ZIERIKZEE 4 Oct., *Bartelse* Burger, Newc.

VLISSINGEN 3 Oct., *Korter* Riga, avontuur.

HONG KONG 27 Sept., *Sissingh* Johanna Maria, Singapore; — 6 Aug. *Sterkenburg* St. Helena, Siam.

SURINAME 29 Aug., *Hofker* Bacchus en 30 *Visser* Eliza, Amst.

St. DAVIDS 3 Oct., *Boswijk* Hendrika, Dantzig.

BONESS 1 Oct., *Kroon* Cornelia, Rendsburg.

HULL 3 Oct., *Biese* Vriendschap, Flensburg.

HAMBURG 6 Oct., *Loots* Catharina, Texel; *Huizenga* Margaretha, Sunderland; *Meijer* Aaltina Helena, Heppens.

KIEL 4 Oct., *Butter* Twee Gebroeders, Stolpemunde.

BERGEN 25 Sept., *Goosens* Arend, Rott.; — 26 *Brouwer* Onrust, Holland.

DANTZIG 30 Sept., *Stuitje* Christina Johanna, *Pekelder* Vr. Grietje en *Feddes* Trientje, Amst.

MEMEL 29 Sept., *Drewes* Twee Gezusters, Gron.; — 2 Oct., *de Boer* Alida Elisab. en *Planter* Jantina, Harl.

BOLDERAA 27 Sept., *Potjewijd* Alida Elisab., Londen; — 28 *Grilk* Anna Cathar. en *Kuiper* Annechiena Elsina, Elseneur; — 30 *Borgman* Corn. Dasse Viëtor, Londen; — 1 Oct. *Schenk* Aidina Anna Susanna, Elseneur.

KROONSTAD 26 Sept., *Holscher* Elisab. Jacomina, Amst.; *Groonewold* Fennechina Henderika, Stockholm; — 29 *v. d. Woude* Annegina, Londen; *Veendorp* Catharina Isabella, Antwerp.; *Willinga* Catharina, Amst.; *v. Vliet* Courier, *Donema* Geertr. Johanna en *Kramer* Sophia, Elseneur; *Lindeboom* Franciska, Stettin; *Hillebrands* Wendelina en *Mellema* Hermanus Hesselaar, Stockholm; — 30 *Schut* Jacob Synes, Amst.; *de Haan* Sjoumenta, Leeuwarden; *Klasen* Elisabeth, *Beekman* Margaretha, *Bos* Wietska en *Poelman* Everhardus, Elseneur; *Jonker* Sieberlina, Rendsburg.

In lading.

LONDEN 3 Oct., *Hendriks* Maria, Dantzig.

Zeilklaar.

STOCKHOLM 27 Sept., *Janninga* Trekvogel, Holland.

OOSTMAHORN, 8 Oct. Ter reede gearriveerd 6 Oct., *Strenge* Cathar., v. Emden n. Makkum.

Vertrokken 5 Oct., *Brouwer* Janna, Hamb.; *Zwieting* Petrus Horreus, Jutland; *Loots* Emkiena en *Becks* Margar. Cath., Hamburg; *Schimmee* Epagne, Sleeswijk; — 8 *Pot* Niessina Gepka, avont.; *Bakker* Reenna, Newcastle.

Gepraaid den 27 Junij, op ...., *v. d. Burg* Willem III, v. Akyab n. Falmouth. — Den 24 Julij, op 25° Z.Br., 37° O.L., *Janse* Amicitia, v. Batavia n. Amst. — Den 2 Aug., op 35° Z.Br., 20° O.L., *Bijl* Rijswijk, v. Bat. n. Rott. — Den 22 Aug., op 11° Z.Br., 11° W.L., *Cruys* Stad Nijmegen, v. Akyab n. Amst. — Den 14 Sept., op 33° N.Br., 36° W.L., *Nepperus Tzn.* Mercurius, v. Akyab n. Middelb. — Den 20 Sept., op 42° 50′ N.Br., 31° W.L., *v. d. Meij* Henricus Gerardus, v. Akyab n. Amst. — Den ...., op 28° 54′ Z.Br., 46° 42′ O.L., *Carst* Tweelingzusters, v. Bat. n. Amst.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

3 Oct. *Garrels*, Comitas, v. Antw. n. de Oostzee, m. ballast.
Lupkes, Vrije Handel, v. Schiedam n. Pernau, m. ballast.
Astuling, Cath. Cornelia, v. Gron. n. de Oostzee, m. ball.
v. d. Wal, Froukje, v. Newc. n. Koningsb., m. steenk.
Goosens, Klasina Gerardina, v. Antw. n. de Oostzee, m. ball.
Wessels, Johanna Paulina, v. Dordr. n. Pernau, m. ball.
Schoon, Antje Schoon, v. Londen n. Rostock, m. stukgoed.
Pinksterboer, Geziena, v. Antw. n. Koningsb., m. pannen.
Oldenburger, Alida, v. Schiedam n. Libau, m. ballast.
Meinders, Johanna, v. Riga n. Rouan, m. hout.
Niehof, Jant. Jetskalina, v. St. Valery n. de Oostzee, m. ball.
Brakke, Neerl. Welvaren, v. Aveiro n. Pernau, m. zout.
Blok, 4 Gezusters, v. Londen n. Koningsb., m. suiker.
Visser, Cathar. Maria, v. Amst. n. Dantzig, m. stukgoed.
Mulder, Vr. Jantina, v. Newc. n. Petersb., m. stukg.
4 — *Koster*, Argo, v. Riga n. België, m. vlas.
Scholtens, Grietje, v. Dantzig n. Antw., m. lijnzaad.
Wijma, Stad en Lande, v. Riga n. Harl., m. hout.
Kooiman, Onderneming, v. Koningsb. n. Holland, m. lijnz.
Potjewijd, Afiena, v. Riga n. Montrose, m. vlas.
de Jonge, Helena, v. Koningsb. n. Amst., m. tarwe.
Oldenburger, Geppina, v. Koningsb. n. Leith, m. lompen.
Zeijlinga, Agatha, v. Petersb. n. Amst., m. potasch.
Kroon, Mina, v. Koningsb. n. Hull, m. lijnz.
Mulder, Hendrik en Ubbo, v. Riga n. Brake, m. hennep.
Visser, Trijntje, v. Koningsb. n. Rott., m. hennep.
Mulder, Stuurmans Harmonie, v. Petersb. n. Sunderl.

De wind den 3 Oct. N.O., O.N.O., N.O.; den 4den Z.O., Z.; den 5den Z.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

TEXEL 7 Oct., *Basberg* Beurs v. Amst., Riga; — 8 *Dood* Christ. Jant., Petersb.; *Ruiten* Verwachting, Newc.; *v. d. Meer* Cornelia Jac., Memel; *Schuur* Johanna Ettina, Koningsb.

VLIE 5 Oct., *Kuiper* Neelina Jettina, Arch.; *de Groot* 2 Gebroed., Koningsb.; *de Jonge* Willem. Klasina, *de Boer* Jant. Pietron., *Harkema* Meiskina en *van Reen* Vereeniging, Dantzig; *Blaak* Jantina, Kiel; *Feninga* Agatha, Noorw.

HELVOET 7 Oct., *Bok* Elisab. en Maria, Arch.; *Schoon* Johanna Geerdina, Bergen; — voor den wal *Geelmuiden* Cathar. Joh., Riga.

COWES 5 Oct., *Oldengaard q.q.* Graaf van Limburg Stirum, Rio-Janeiro.

FALMOUTH 5 Oct., *Menkema* Cath. Sijpkens, Galatz.

CARDIFF 3 Oct., *Hazewinkel* Roelf. Kuyper, Figueira.

QUEENSTOWN 3 Oct., *Wanhaak* Oostzee, Galatz.

GREENOCK 4 Oct., *Snock* Jacoba Carol., Taganrog.

Bij LOWESTOFT 4 Oct., *Dijk* Elsina Jantina, v. Petersburg n. Queenstown.

DEAL 5 Oct., *Verschoor* Beatrix, v. China n. Lond.

Vertrokken.

VLIE 5 Oct., *Potjer* Dankbaarheid, Koningsb.

HELVOET 7 Oct., *den Breems* Koophandel en Zeevaart, Gibraltar; *Ouwehand* Volharding en *Stasse* Cornelia, St. Servant.

MAASSLUIS 6 Oct., *Wegener* Hendrika, Bergen.

CARDIFF 3 Oct., *Nagel* Afina Alberdina, Dantz.

SAMARANG 7 Aug., *Meyboom* Aldebaran, Nederl.

SOERABAYA 3 Aug., *de Boer* Henriëtte, Nederl.

230ste STAATSLOTERIJ.

Prijzen van *f* 100 en daarboven.

Trekking der Vijfde Klasse.

9de Lijst: No. 1367 en 17045 ieder *f* 1000; no. 18936 *f* 400; no. 4681 *f* 200; no. 51, 435, 2662, 3221, 7247, 7421, 7859, 8312, 8354, 8916, 12662, 16414, 19584 en 19964 ieder *f* 100. — *10de Lijst.* No. 4294 en 17826 beide *f* 1500; no. 19522 *f* 1000; no. 6847 en 6963 beide *f* 400; no. 7406 en 15344 beide *f* 200; no. 6841, 7289, 8022, 9543, 13024, 14191, 14317, 18261 en 18325 ieder *f* 100.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 3den tot en met den 9den October 1856 zijn te *Groningen* geboren 6 zoons en 10 dochters; gehuwd 1 paar; overleden 9 ouden en 4 jongen.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKTEN.

ROTTERDAM, 6 *October.* Tarwe: N. Zeeuwsche, Vlaams. en Overm. matig aangevoerd en tot vorige prijzen langzaam van de hand gegaan: goede en puike *f* 13.75 a *f* 15; mindere *f* 11,50 à *f* 13,50; jarige *f* 15 a *f* 17; roode weinig ter markt en tot vorige prijzen verkocht: 160 ℔ Jar. Hoogl. Kleefs. *f* 530; 161, 162 ℔ N. dito *f* 475, *f* 480; 160 ℔ dito dito *f* 460, *f* 465; 158, 160 ℔ dito Bovenl. *f* 435, *f* 440; 154 ℔ jar. Rijn *f* 470; 154 ℔ jar. Meursche *f* 465; 162, 164 ℔ Petersb. Cub. *f* 395, *f* 415; 154 ℔ witb. Pools. *f* 485; 152, 155 ℔ jar. dito *f* 500, *f* 515. — Rogge slap: Overm., Zeeuws. en Vlaams. *f* 8,50 a *f* 9,30; voorts 142, 145 ℔ Arch. *f* 254, *f* 256, *f* 260; 143 ℔ Stockh. *f* 255. — Gerst: Zeeuws., Vlaams. en Overm. 10 cent hooger: Winter *f* 6,70 a *f* 7,90; dito Zomer *f* 6,30 a *f* 7.10. — Haver 20 ct. hooger: Zeeuws. en Inl. Korte *f* 3,70 a *f* 4,70; dito Lange *f* 3 a *f* 4,20. — Boekweit, op 142 ℔: Noordbrab. *f* 275, *f* 278, *f* 280; Rijn *f* 270, *f* 278, *f* 280. — Erwten: Zeeuws. Groene 25 ct. lager *f* 8,25 a *f* 9,25; groote dito *f* 8,75 a *f* 10,25; Gelders. Graauwe *f* 12 a *f* 14. — Boonen: Zeeuws. en Walch. Witte *f* 10 a *f* 11,50; dito Bruine *f* 10 a *f* 12,50; dito Paardenboonen *f* 5,25 a *f* 7,50. — Koolzaad: Vlaamsch gestort 81 p. vl.; Overm. in zakken 81 p. vl.; dito gestort 82 p. vl.; Zeeuwsch in zakken 75, 78, 80, 81 p. vl.; dito gestort 80, 81, 82 p. vl.; Zomer 55, 60, 65 p. vl. Kanariezaad *f* 13 a *f* 13,75.

ROTTERDAM, 7 *Oct.* Rogge: 145 ℔ Archangel *f* 264. Lijnzaad: 114, 115 ℔ Odessa *f* 380.

AMSTERDAM, 8 *Oct.* Poolsche Tarwe in een doen, roode lager afgegeven: 128 ℔ o. witb. Pools. *f* 535; 125 ℔ j. b. dito *f* 460; 129 ℔ n. Rijn *f* 430; 158 ℔ n. Bovenl. *f* 436; 133 ℔ Kubanka *f* 380, *f* 382. — Rogge flaauw met weinig handel: 123 ℔ Donau *f* 275; 120 ℔ Amerik. *f* 270 op levering; 118, 119, 120 ℔ Arch. *f* 250, *f* 253, *f* 256; 144 ℔ n. Inlands. *f* 275. — Gerst *f* 3 hooger: 98 ℔ Oldamm. Winter *f* 206. — Boekweit prijshoudend: 118 ℔ puike Rijn *f* 276.

Koolzaad op het najaar flaauw, op het voorjaar 1 p. vl. hooger: Deensch $78\frac{1}{2}$ p. vl.; in veiling gering Friesch *f* 330; op 9 vat in Oct. en Nov. $86\frac{1}{2}$ p. vl.; Maart 86 p. vl.; April 84 p. vl. — Lijnzaad prijsh.: 108 ℔ Petersb. *f* 335; 107 ℔ Arch. *f* 325. — Raapolie dadelijk in een doen, op levering in den beginne willig, bleef flaauwer: op 6/w. *f* 52; vlieg. *f* 50,50; Nov. *f* 50,25 a *f* 49,75; Dec. *f* 50 a *f* 49,25; Mei 1857 *f* 47,25 a *f* 47. — Lijnolie dadelijk onveranderd, op levering, vooral op het laatst, iets flaauwer: op 6/w. *f* 42,75; vlieg. *f* 41,50; Nov. *f* 40,75 a *f* 40,25; Dec. *f* 39 a *f* 38,75. — Hennepolie op 6/w. *f* 46,25; vlieg. *f* 45.

LONDEN, 6 *Oct.* Van inl. Tarwe was heden eene matige hoeveelheid ter markt en de gesteldheid was zeer vochtig. Mooije drooge partijen gingen tot 1 a 2 sh. avans op de prijzen van l.l. Maandag grif van de hand, doch andere kwal. waren verlaten. In vreemde ging tot vorige prijzen slechts weinig om. Puike Moutgerst bedong 1 a 2 sh. prijsverhooging; andere kwal. onveranderd. Boonen en Erwten bedongen de notering der vorige week. Haver ferm.

Van den 8sten. Granen onveranderd vast.

LONDEN, 6 *Oct.* De aanvoeren van horenvee en schapen van het vasteland gedurende de afgeloopene week bestond uit 2572 ossen, 494 koeijen, 494 kalveren 5557 schapen en 323 varkens. De handel in schapen was heden iets levendiger. Runderen hooger in prijs voor goede kwaliteiten. Kalveren vrij vast; varkens daarentegen slap.

Ter markt waren: 5400 runderen, 212 kalveren, 20,103 schapen en 630 varkens.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 8 *October.*

NEDERL., Werk. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $62\frac{3}{8}$, $62\frac{3}{4}$, $63\frac{11}{16}$; Dito Dito 3 pCt. $74\frac{1}{4}$; Dito Dito 4 pCt. $93\frac{3}{8}$, $93\frac{3}{4}$, $92\frac{5}{8}$. — BELGIE, bij *Rothschild* $2\frac{1}{2}$ pCt. $51\frac{1}{16}$, $51\frac{3}{16}$. — SPANJE, Onb. Stukk. $1\frac{1}{4}$ pCt. $23\frac{7}{8}$, 24, $23\frac{7}{8}$; Dito 3 pCt. $41\frac{3}{4}$, 42, $41\frac{3}{4}$; Dito Binnenl. a 6/m. 3 pCt. $37\frac{7}{8}$, $38\frac{1}{8}$, $37\frac{15}{16}$; Coupons-Bewijzon $5\frac{1}{4}$, $5\frac{5}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. $44\frac{1}{16}$, $44\frac{3}{16}$, $44\frac{1}{16}$. — RUSLAND, Oblig. *Hope en Co.* 1798 en 1816 5 pCt. 103; Cert. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. $91\frac{3}{4}$, 92; Dito $4\frac{1}{2}$ pCt. $93\frac{1}{2}$; Dito bij *Hope* 4 pCt. $84\frac{5}{8}$; Dito v. Inschr. in Assign. 6 pCt. $63\frac{1}{8}$. — POLEN, Cert. 4 pCt. $77\frac{5}{8}$.

OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. $73\frac{5}{8}$, $73\frac{7}{8}$, $73\frac{5}{8}$; Dito Nation. 5 pCt. $75\frac{1}{4}$, $75\frac{1}{2}$, $75\frac{5}{16}$; Dito Nieuwe 1847 $2\frac{1}{2}$ pCt. $38\frac{5}{16}$, $38\frac{1}{4}$, $38\frac{5}{16}$; Dito 1851 en 1852 $2\frac{1}{2}$ pCt. $38\frac{5}{16}$, $38\frac{1}{2}$, $38\frac{5}{16}$; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. $83\frac{7}{16}$, $83\frac{3}{4}$, $83\frac{7}{16}$; N. Weener Loten v. 250 fl. 1854 *f* 312; Pruiss. Dito *f* 202; Orig. Amerik. Bank-Act. $1\frac{1}{16}$; Louis. 5 pCt. $98\frac{1}{2}$; Braz. 5 pCt. $97\frac{7}{8}$, 98; Mexik $20\frac{3}{4}$, $\frac{13}{16}$; Dito Onb. $20\frac{3}{4}$, $\frac{13}{16}$; Gren. $21\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{16}$; Dito Onb. $21\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{16}$; Uitg. $6\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$; Ecuador $14\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$; Dito Onb. $14\frac{1}{4}$; Venez. Onb. $32\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$; Dito Uitg. $13\frac{3}{4}$; Grieken $4\frac{1}{4}$; 5 pCt. Russen bij *Stieglitz* 5de Serie $93\frac{3}{8}$; Dito 6de Serie 95, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$.

Onze fondsenmarkt was heden over het algemeen gunstig gestemd. — Van Holl. was in Integralen en 4 pCts. en van vreemde effecten in Russ., Oostenr. en Spaansche de handel vrij levendig.

Spaansche Cred. *f* 65, *f* $64\frac{1}{4}$; Aand. Beijersche Spoorw. *f* $33\frac{3}{4}$, $\frac{1}{4}$; 7 pCts. Illinois Central 86.

Koers van het Geld: Beleen. 5; Prolong. $4\frac{1}{2}$; Disc. $4\frac{1}{2}$ pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen $62\frac{11}{16}$; Spaansche $1\frac{1}{4}$ pCt. $23\frac{7}{8}$; Binnenl. 3 pCt. $37\frac{15}{16}$; Metall. 5 pCt. $73\frac{5}{8}$.

ADVERTENTIEN.

De **OPENBARE LESSEN** in de ***LANDHUISHOUDKUNDE*** zullen weder aanvangen op **Donderdag den 16den October 1856,** des morgens te **elf** uur. Personen, die daarvan gebruik willen maken, worden verzocht zich vooraf aan te melden bij

H. C. VAN HALL.

*** COMMISSARISSEN der **SPAARBANK**, opgerigt door het DEPARTEMENT *GRONINGEN* der MAATSCHAPPIJ: **Tot Nut van 't Algemeen,** verwittigen de Belanghebbenden dat het onderstaande **gewijzigde REGLEMENT voor de SPAARBANK** in de DEPARTEMENTS-VERGADERING d.d. 2den Julij l.l. is gearresteerd en van dat tijdstip kracht van wet heeft verkregen. Alsmede dat Exemplaren daarvan *gratis* zijn te bekomen in hunne gewone zittingen aan het STADHUIS.

Commissarissen der Spaarbank:
G. MESDAG, *Voorzitter.*
R. J. SCHIERBEEK, *Secretaris.*

REGLEMENT voor de **SPAARBANK,** opgerigt door het DEPARTEMENT GRONINGEN der Maatschappij: *TOT NUT VAN 'TALGEMEEN.*

Art. 1. Het bestuur der Spaarbank is opgedragen aan 12 Commissarissen, leden van het Departement Groningen der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen.

De keuze der Commissarissen geschiedt door het Departement, uit een door het Bestuur der Spaarbank bij elke vacature aangeboden drietal.

Art. 2. De deelneming in de Spaarbank is aan een ieder veroorloofd.

Commissarissen mogen echter de deelneming aan iemand weigeren of voor het vervolg ontzeggen.

Indien deze hierin niet berust, worden de gronden van dit besluit door Commissarissen ten spoedigste aan het Bestuur van het Departement medegedeeld, en wordt door dit Bestuur eene eindbeslissing genomen.

Art. 3. Des Maandags namiddags van 3 tot 4 uren, houden Commissarissen zitting in het lokaal der Spaarbank, voor de ontvangst en teruggave der gelden.

Art. 4. Bij den eersten inleg wordt een, door één der Commissarissen gewaarmerkt boekje kosteloos aan den inlegger uitgereikt, en worden daarin de namen en woonplaats van dezen uitgedrukt.

In dit boekje wordt elke inleg en terugbetaling aangeteekend en door twee der Commissarissen gekantteekend.

Art. 5. De deelnemers worden verzocht hunnen naam eigenhandig en in tegenwoordigheid der Commissarissen in het boekje te plaatsen, opdat deze, redenen hebbende om te vooronderstellen dat iemand zich voordeed als eigenaar van het boekje, zonder dit te zijn, door vergelijking van naamteekening, de waarheid zullen kunnen ontdekken.

Art. 6. De eigendoms overdragt van een boekje geschiedt in de gewone zitting van Commissarissen, in hunne tegenwoordigheid.

Zoodanige overdragt wordt door een der Commissarissen in het boekje ingeschreven.

Art. 7. Bij twijfel of de houder van het boekje bevoegd zij, de terugbetaling te vorderen, kunnen Commissarissen de betaling uitstellen, het boekje, des verkiezende, tegen afgifte van behoorlijk bewijs, onder zich houden, en zijn zij verpligt zoo spoedig mogelijk en op de minst kostbare wijze naar het regt des houders onderzoek te doen.

Art. 8. De Spaarbank is echter van alle verpligting ontslagen, indien de terugbetaling aan den houder van het boekje geschied en daarvan ingevolge art. 4 aanteekening in het boekje gedaan is.

Art. 9. Elke inleg moet minstens *f* 0—25 bedragen, en in den regel *f* 250—00 niet te boven gaan.

Art. 10. De terugvordering geschiedt bij guldens, en niet bij gedeelten van guldens, tenzij de teruggevorderde som den geheelen inleg van den deelnemer bedraagt.

Art. 11. Sommen van *tien gulden* en daar beneden kunnen zonder opzage teruggevorderd worden.

Sommen boven de *tien tot honderd gulden* moeten *acht dagen*,
boven de *honderd tot tweehonderd vijftig gulden, ééne maand*,
boven de *tweehonderd vijftig tot vijfhonderd gulden, twee maanden*,
boven de *vijfhonderd tot duizend gulden, drie maanden*, en
boven de *duizend gulden, zes maanden* te voren worden opgezegd.

Commissarissen kunnen echter, indien zij dit geraden achten, ook van sommen boven de *f* 10—00 zonder opzage de terugbetaling doen plaats hebben.

Art. 12. In buitengewone omstandigheden kunnen de Commissarissen de termijnen van opzegging, in het vorig artikel bepaald, zelf zeer aanmerkelijk, al ware het met zes maanden verlengen, mits deze verlenging door middel der Groninger en Provinciale Groninger Couranten ter kennis van het publiek worde gebragt.

In overleg met het Bestuur van het Departement en onder gelijke bekendmaking, kunnen deze termijnen nog langer gesteld worden.

Art. 13. De door de Spaarbank te betalen rente bedraagt $3\frac{1}{2}$ pCt. in het jaar.

De rente wordt berekend over ronde sommen van vijf gulden, zoodat van gedeelten van vijf gulden geene rente berekend wordt.

De rente gaat in den eersten dag der maand, volgende op die, waarin de inleg geschied is, en wordt voorts berekend van maand tot maand. Sommen die korter dan 3 maanden in de Spaarbank gebleven zijn, dragen geene rente.

Van opgezegde gelden, die op den bepaalden tijd niet worden opgevorderd, houdt de rente op te loopen.

Art. 14. Op den laatsten dag der maand December van elk jaar, wordt de rente van iederen deelnemer berekend, om aan hem, des verkiezende, in de maand Januarij daaraanvolgende te worden uitbetaald. Indien deze de rente niet terugvordert, wordt zij bij den inleg gevoegd, om daarmede vereenigd, naar het bepaalde bij art. 13, rente te dragen.

Art. 15. Het Departement kan de Spaarbank óf voor zekeren tijd sluiten, óf haar vernietigen. In het eerste geval wordt geen nieuwe inleg aangenomen, doch de rente der ingebragte gelden blijft loopen en wordt aan de des verkiezenden als gewoonlijk uitbetaald. In het laatste geval zullen, indien, door daling der fondsen het geheele ingelegde kapitaal niet mogt kunnen worden uitgekeerd, alle deelnemers, die op het oogenblik dat het besluit tot ontbinding genomen wordt, gelden in de Spaarbank hebben, hetzij door hen reeds opzage gedaan is, of niet, zich moeten vergenoegen met hetgeen de verkochte effecten enz. zullen opbrengen, welke opbrengst aan hen, pondponds gelijk zal worden uitgekeerd.

Art. 16. Indien in het laatste geval, bij het voorgaand artikel opgegeven, er een batig saldo mogt bevonden worden, zal het ten voordeele van het Departement komen.

Art. 17. Wanneer tot de vernietiging der Spaarbank besloten wordt, zullen de deelnemers tot de pond-pondsgelijke verdeeling worden opgeroepen; diegene hunner, welke hieraan niet zullen voldoen, zullen na drie maanden andermaal worden opgeroepen. Het aandeel van hen, die ook op deze oproeping binnen den tijd van drie maanden niet opkomen, zal ter beschikking des Departements, in de Departements-kas worden gestort, en de Spaarbank daarvan alsdan geheel ontslagen zijn.

Art. 18. Commissarissen leggen alle twijfelingen omtrent den zin en de meening van dit Reglement uit.

Art. 19. Indien de belanghebbenden in de uitspraak van Commissarissen niet berusten, of er anders verschil mogt ontstaan tusschen eenen deelnemer en een of meer der Commissarissen, en de gezamenlijke Commissarissen in de vereffening van hetzelve niet slagen, zal het Bestuur des Departements, op aanvrage van een der partijen, pogen het verschil te bemiddelen: dit niet gelukkende, zullen er drie scheidslieden worden benoemd, als één door den Deelnemer, één door Commissarissen en één door het Bestuur, welke, zonder eenigen vorm van proces, zonder hooger beroep en zonder kosten, het verschtl zullen beslissen.

Art. 20. Alle veranderingen in en bijvoegsels op dit Reglement worden door het Departement vastgesteld.

Zoodanige wijzigingen zullen door middel der Groninger en Provinciale Groninger Couranten worden bekend gemaakt, en behoudens eens ieders verkregen regt, van dezelfde kracht zijn, alsof zij in dit Reglement waren ingelascht.

Art. 21. De deelnemers zijn aan de bepalingen in dit Reglement onderworpen.

Aldus door het Departement Groningen der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, gearresteerd den 2den Julij 1856.

Mr. A. MODDERMAN,
Voorzitter.
R. J. SCHIERBEEK,
Secretaris van Bestuur.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Bevallen van een ZOON J. A. REIZEVOORD, geliefde Echtgenoot van

A. KUIPERS,
Broodbakker, Lage Der-A.

GRONINGEN, 7 October 1856.

*** Heden is bevallen van eene DOCHTER N. BIELEVELT, geliefde Echtgenoot van

H. KROON.

GRONINGEN, 8 October 1856.

*** Heden overleed, na langdurige ziekte, mijn dierbare Echtgenoot, HINDRIK JAKOBS BOELMANS, *Logementhouder in het Hoogehuis alhier*, in den ouderdom van ruim 65 jaren, na eene hoogst gelukkige echtvereeniging van ruim 30 jaren.

SLOCHTEREN, 3 October 1856.

E. KRANENBURG,
Wedw. H. J. BOELMANS.

Familie en Vrienden gelieven deze tevens als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Mijne geliefde Echtgenoot LUBBERTHA MATTHIA SCHUKKING beviel heden, door Gods goedheid, zeer voorspoedig van een' welgeschapen ZOON.

ASSEN, 6 October 1856.

L. OLDENHUIS GRATAMA.

Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed mijne geliefde Vrouw ALBERDINA EDSKES SMIT, in den ouderdom van ruim 56 jaren, waarvan ik ruim 37 met haar mogt vereenigd zijn. Innig bedroefd, staar ik met mijne Kinderen de geliefde doode na, wier leven ons zóó dierbaar was.

HOOGEZAND, 8 October 1856.

R. HOVING SMIT.

*** Na eene kortstondige doch hevige ziekte, overleed heden, in den vroegen morgen, ten Huize van zijnen Behuwdzoon E. VAN BOLHUIS, — tot diepe droefheid van zijne Kinderen en Betrekkingen, — onze veel geliefde Vader en Behuwdvader, de WelEerw. Zeer Gel. Heer J. MEIJER, in den ouderdom van 67 jaren en 4 maanden, sedert twee jaren *Emer. Pred. van de Herv. Gem. te Midwolde en de Leek.*

TOLBERT, 8 October 1856.

Namens mijne Broeders en Zusters:
A. MAAGH MEIJER.

*** Bij **A. L. SCHOLTENS,** te *Groningen*, is gedrukt en uitgegeven:

NIEUW-ZEELAND, GESCHIEDENIS van den HEIDENSCHEN TOESTAND, de VESTIGING en de ZEGEPRAAL van het CHRISTENDOM in dit gedeelte van ***Australië;*** door **C. P. L. RUTGERS,** Pred. te *Groningen.* Prijs *f* **1—00.** Zijnde het 2de Dl. der EVANGELISCHE ZENDINGS-BIBLIOTHEEK, onder redactie van A. T. REITSMA en C. P. L. RUTGERS, Predik. te *Groningen.*

Ieder stukje van deze ZENDINGS BIBLIOTHEEK wordt ook **afzonderlijk** verkocht.

*** Bij den Boekhandelaar **E. VERWER,** te *Winschoten*, komt morgen van de pers:

DE LAATSTE UITVAL

uit de BOMVRIJE CITADEL, gevolgd door MILITAIR MUZIJK, door ***J. J. BANGE,*** Em. Ev. Luth. Pred. te *Sappemeer;* naar aanleiding van het *Bombardement uit het Oorijzer-Bastion.* Prijs *f* 0,12½.

Nu zal ik drie voet hooger stappen
En uit een ander vaatje tappen.

In alle Boekwinkels weder te bekomen het **practische** en met **tact** geschreven Boekje:

DE KUNST

OM IN KORTEN TIJD

EEN MEISJE TE KRIJGEN,

jong, schoon, beschaafd, edel en zachtzinnig, vrolijk en opgeruimd, zedig, goed en huishoudelijk, met of zonder geld, zoo als men verlangt.

EEN PROEFONDERVINDELIJKE EN ZEKERE WEG
tot kennismaking, tot verovering en tot bezit.

Een trouwe en onontbeerlijke raadgever voor
ongehuwden en trouwlustigen, om, onverschillig in welke betrekking zij zich bevinden, eene voor het leven gelukkige keus te doen.

Prijs **30** Cents.

*** Door de Erven **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA,** te *Groningen*, wordt met het beste succes gedebiteerd:

I. Prof. *P. HOFSTEDE DE GROOT et L. G. PAREAU*, **Encyclopaedia Theologi Christiani.** Editio tertia, aucta et emendata. Prijs *f* 2,10.

II. Prof. *L. G. PAREAU et P. HOFSTEDE DE GROOT*, **Compendium Dogmatices et Apologetices Christianae.** Editio tertia, aucta et emendata. Prijs *f* 2,75.

III. Prof. *B. H. LULOFS*, **DE DECLAMATIE,** of de Kunst van DECLAMEREN of RECITEREN en van de MONDELIJKE VOORDRAGT of UITERLIJKE WELSPREKENDHEID in het algemeen. Prijs *f* 3,90. Nog slechts weinige Exemplaren zijn van dit gunstig ontvangen werk voorhanden.

IV. Prof. *B. H. LULOFS*, **Verhandeling** over den tijd van den **eerst regten aanvang** en **vroegsten bloei** onzer oude, bepaaldelijk gezegde **Nederlandsche Letterkunde,** en wel inzonderheid over het ongegronde van het gevoelen diergenen, welke op stout beslissenden toon dien bloei voor een deel reeds in de **twaalfde eeuw** stellen. Prijs *f* 1,50.

V. Prof. *P. HOFSTEDE DE GROOT*, **Wenken over de eigene Studie,** voor jeugdige Onderwijzers in de Lagere Scholen. Prijs *f* 0,50.

VI. Dr. *A. SMITH*, **Geschiedenis van de Provincie Groningen,** van het begin onzer tijdrekening af, tot aan den jare 1848; handelende over de aloude en

tegenwoordige Gesteldheid, Oorlogen, Watervloeden en andere merkwaardige gebeurtenissen in deze Provincie. Met eene Kaart, op welke de plaatsen zijn aangewezen, sedert den jare 1277 door den *Dollard* verzwolgen. Prijs *f* 5,00.

VII. *H. DIJKEMA*, **Winterreis door RUSLAND**, gedaan in het jaar 1841. Met eene Kaart. Prijs *f* 3,20.

Dat de Schrijver de verwachting, die men van zijn vroeger geschrift had gekoesterd, niet heeft teleurgesteld, toont de talrijke inteekening, die ook dit Werk mogt te beurt vallen.

VIII. **Leven, Denken en Werken van JOHANN KASPAR LAVATER.** Naar het Hoogduitsch van *Dr. FERDINAND HERBST*. Prijs *f* 3.20.

De Werken van LAVATER zullen zekerlijk wel altijd gezocht blijven, zoolang het Christendom zijne ware vereerders zal blijven bezitten.

Allen, welke IETS te VORDEREN hebben van — of VERSCHULDIGD zijn aan den Boedel en Nalatenschap van wijlen den Heer Mr. **L. J. VOS**, in leven *Lid der Arrondissements-Regtbank* te *Appingedam*, worden verzocht daarvan **opgave of betaling** te doen vóór den 18den October 1856, ten Kantore van den Notaris Mr. A. MUNTINGHE CLEVERINGA, te *Appingedam*.

*** Het COLLEGIE van REGENTEN over het **Huis van Arrest** te ***APPINGEDAM*** gedenkt, op ZATURDAG den 18den October 1856, des middags te twaalf uur, in de REGENTENKAMER van gemeld Gesticht, publiek aan te besteden: **Het ONDERHOUD der GEVANGENEN, van af den 1sten Januarij tot en met den 31sten December 1857;** waarvan de VOORWAARDEN met den VOEDINGSTAAT ter lezing zijn gelegd bij den CIPIER van gemeld Huis van Arrest, alsmede bij den Logementhouder W. HOUWING te *Appingedam*, HAZENHOEK te *Delfzijl*, en bij J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt te *Groningen*.

APPINGEDAM, 6 October 1856.

Het Collegie van Regenten voornoemd:
S. REIJNDERS, *Vice-President.*
R. T. MEES, *Secretaris.*

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DONDERDAG den 16den October 1856, des voormiddags te 10 uur, voor de Behuizing door de Wedw. J. REIJENGA bewoond geweest, in de Marktstraat te *Groningen*, publiek worden verkocht:

Eenige **MEUBELAIRE** en andere **GOEDEREN**, als: EIKENHOUTEN KABINET, LADETAFEL, HALVE KASTKLOK, TAFELS, STOELEN, SPIEGELS, SCHILDERIJEN, KOPER-, TIN- en BLIKGOED, PORSELEIN, GLAS- en AARDEWERK, BEDDEGOED en VROUWEN LIJFSTOEBEHOOREN, waaronder eenig **GOUD-** en **ZILVER**, ENZ.; alles behoorende tot de nalatenschap van voornoemde Wedw. REIJENGA; en voorts nog onderscheidene andere **ROERENDE GOEDEREN.**

Te bezien daags bevorens, des namiddags van 2—5 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, op WOENSDAG den 29sten October 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mejufvrouw de Wedw BONTEKOE, aan de Groote Markt aldaar, publiek worden verkocht:

Eene aanzienlijke **HEEREN BEHUIZING**, met fraaijen TUIN er achter, get. M 71, staande en gelegen op eigen grond, Zuidzijde aan het Martini Kerkhof te *Groningen*, hebbende UITREEDE in den Grooten Gang naar de Poelestraat, behoorende tot de nalatenschap van wijlen den Hoogleeraar TH. VAN SWINDEREN. — Om te aanvaarden dadelijk na den toeslag. Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, van 10—3 uur, op BEWIJZEN VAN TOEGANG, ten KANTORE van den Notaris te bekomen.

Op Woensdag den 22sten October

1856, des voormiddags te 10 uur, en volgende dagen, zal, vóór en in de Behuizing bewoond door den Heer L. PHILIPPONA, in de Poelestraat te *Groningen*, publiek worden verkocht:

I. Eene partij **WINKELGOEDEREN**, bestaande in SCHRIJFCASSETTEN, PASSER-, VERF- en TEEKENDOOZEN, BRONZEN GROEPEN, PORSELEINEN VAASJES en BEELDJES, diverse SCHRIJF- en andere PORTEFEUILLES, BRIEVENCOPIEERDERS, TEEKEN-ALBUMS, PAPETERIES, CONCERT-BOEKEN, BUREAU-GARNITURES, ZAKPORTEFEUILLES, SIGAREN-KOKERS, PORTEMONNAIES, INKTKOKERS, ÉTAGÈRE-GARNITURES, KINDER SPEELGOED, SURPRISES, AARDGLOBES, KINDER LEES- en PRENTBOEKEN, uitmuntende KANTOORBOEKEN, circa 150 Gros STALEN PENNEN, VEREN PENNEN, OUWELS, LAK, KINDERPRENTEN, CHITS-, MARMER- en MUZIJK-PAPIER, LEIJEN, GRIFFELS, eene aanzienlijke partij SCHRIJF-, POST-, PAK- en TEEKEN-PAPIER, STEMPELDOOZEN, PLATEN, WIT en GEKLEURDE CARTON- en andere fijne PAPIEREN; STEMPELPERS van het zwaarste kaliber met komplete en versterkte LETTERKAST en nieuwe ENCADREMENTEN; LINIEERMACHINE, ENZ.

II. Eene partij **MEUBELAIRE GOEDEREN**, waaronder eene bijna nieuwe 6½ Oct. PIANINO, MAHONIEHOUTEN SECRETAIRE, RONDE TAFELS, KASTJE, PENDULE, SPIEGELS, BEDDEN met TOEBEHOOREN, LEDEKANTEN, VLOERKLEEDEN, KARPETTEN, LESSENAAR voor vier Personen, KAGCHELS, SCHILDERIJEN, en

Eene uitmuntende **UITSTEEKKAST** met 27 FRANSCHE GLASRUITEN, BINNENPLANKEN, bedekking met lood; — eene ENGELSCHE VERGULDE **GASLAMP** met 2 Armen en 2 DITO met één' Arm, allen met Schuiven.

Te bezien DINGSDAG vóór den Verkoopdag, van 10—1 en van 2-4 uur, tegen betaling van **10 Cent, ten voordeele van de Algemeene Armen.**

De CATALOGUS der WINKELGOEDEREN is, tegen betaling van **10 Cent**, ten Huize van Verkoop verkrijgbaar.

De bovenstaande Goederen zijn inmiddels tegen zeer verlaagde prijzen **UIT DE HAND TE KOOP.**

J. H. GEERTSEMA, C.z.

Dingsdag den 4den November

1856, ten Huize van den Kastelein EEKHOFF, aan de Groote Markt te *Groningen*, des avonds te 7 uur, zal publiek ter verkoop worden aangeboden:

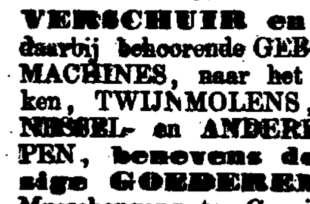

I. De **in volle werking zijnde MACHINALE WOLSPINNERIJ, KOORD- EN VETERBANDSLAGERIJ, VERWERIJ ENZ.**, gedreven wordende onder de FIRMA **VERSCHUIR en KEIZER en Co.**, met al de daarbij behoorende GEBOUWEN, STOOMMACHINE, SPINMACHINES, naar het nieuwste systeem uit de beste Fabrijken, TWIJNMOLENS, KOORD-, VETERBAND, PLET-, NESSEL- en ANDERE MACHINES en GEREEDSCHAPPEN, **benevens de in de Magazijnen aanwezige GOEDEREN.** Alles staande en gelegen in den Musschengang te *Groningen*.

II. Vier AANDEELEN in de MACHINALE VLASSPINNERIJ te *Groningen*.

III. 1/32 AANDEEL in het BARKSCHIP *LEWE VAN NIJENSTEIN*, bevaren door Kapitein R. BORCHERS.

De Fabrijk te aanvaarden op den 1sten Januarij 1857 of vroeger, naar keuse van den Kooper.

Te bezien na den 1sten October e.k. na bekomen vergunning, ten KANTORE van de Fabrijk aan te vragen.

De Fabrijk is inmiddels **UIT DE HAND TE KOOP** en blijft voortdurend in volle werking, zullende alle orders aan de Firma VERSCHUIR en KEIZER en Co. opgegeven wordende, op de gewone wijze uitgevoerd worden.

Nadere informatiën ten KANTORE van den ondergeteekenden Notaris

Mr. J. H. GEERTSEMA, C.z.

DE GEWONE

JAARLIJKSCHE VERHURING

der **Bouw- en Weide-**, mitsgaders **Rietlanden**, bij de Plaats ***PETIT MARTIN***, te *Harkstede*, zal plaats hebben bij de Wedw. BAKKER, te *Ruisscherbrug*, op **WOENSDAG den 15den October 1856**, des voormiddags **precies** te 10 uur.

Mr. J. RENGERS HORA SICCAMA, *Notaris.*

HOUTVEILING,

ONDER WISSELIJKE HOUTKOOPERS, op ZATURDAG den 18den October 1856, des voormiddags te 11 uur, ten Huize van de Weduwe W. K. BOS, te *Appingedam*, van eene groote partij **VUREN MAATS** en **OVERM. BALKEN** (waaronder eene partij nieuwe aangevoerde Fredr's.); voorts **JUFFERS, ELLENS, KOLDERS, EIKEN STOLPEN, enz.**; alsmede eene partij **DANTZ. GREENEN** en **VUREN BALKEN** en **GREENEN DEELEN.**

Mr. S. REIJNDERS, *Notaris.*

BOELDAG.

Op DONDERDAG den 23sten October 1856, om de kortheid der dagen precies te 2 uur, aan de Woning van

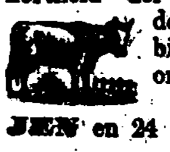

den TUINMAN op den Huize *EKENSTEIN*, bij het Oosterwijtwerder Verlaat, onder *Tjamsweer*, van: 36 puik vette **JONGE KOEIJEN** en 24 **LAMMEREN.**

J. H. GLAS.

De ondergeteekende, sedert twintig jaren de **COMMISSIEN op BOEKVERKOOPINGEN** met allen ijver, belangstelling en tot genoegen van Heeren Begunstigers hebbende waargenomen, rekommandeert zich verder in hunne gunst en die van andere Heeren, op de aanstaande BOEKVERKOOPINGEN, minzaam en ten vriendelijkste aan, daar zulks in den Winter een gedeelte van zijn levensonderhoud uitmaakt. — Opgave van nommer, titel en prijs duidelijk.

GRONINGEN, 10 October 1856.

E. VAN DER KAMP,
in den Achter den Muur, bij de Lettergieterij van de Heeren OOMKENS & COMP.

MAGAZIJN VAN

HAARDEN EN KAGCHELS.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij ontvangen heeft eene **fraaije sortering**, naar den laatsten smaak vervaardigde **KAGCHELS.**

Dezelve vereenigen bij de **fraaije bewerking**, het voordeel eener **nieuwe constructie**, om met **weinig brandstof** veel **warmte** te geven.

GRONINGEN, 3 October 1856.

B. J. G. WOLDRING, O. Ebbingestraat, lett B no. 122.

LAMPEN TE KOOP.

HELDERBRANDENDE en **goed GECONSERVEERDE HANGLAMPEN**, van **1, 2 en 3 pitten**, zijn te bevragen bij den ADMINISTRATEUR van den Schouwburg te *Groningen*.

Mr. A. F. WICHERS,
Oude Ebbingestraat.

Bij den Vleeschhouwer **G. BOUMAN**, in de Gelkingestraat, zal op HEDEN, VRIJDAG, worden geslagt: een extra zwaar, puik vet, blank **ZOETEMELKS KALF.**

Bij den Vleeschhouwer **J. T. HAVINGA**, aan Der-A, zal op heden worden geslagt: Een buitengewoon puik vet en blank **ZOETEMELKS KALF.**

Aangeboden:

Eene **MIDDAGTAFEL** voor **tien à acht Personen**, tegen billijken Prijs. Ook belast ondergeteekende zich met het **UITBRENGEN** van **Eten.**

G. DE JONGE, Pelsterstraat, lett. F no. 68.

Een **JONGELING**, welke zes jaren op een ***HANDELSKANTOOR*** werkzaam is, de beste getuigschriften kunnende produceren, zag zich gaarne op een dusdanig KANTOOR of in eene andere Betrekking 't zij hier of elders verplaatst, liefst tegen vergoeding van een billijk SALARIS. Hierop reflecterende, gelieve men zich te adresseren met franko Brieven onder letter Z, bij den Boekh. S. C. VAN DER SLEESEN, te *Groningen*.

Het Eau des Carmes

van MARGARETHA GRASS, vroeger gezellin der Kloostervrouw MARIA CLEMENTINE MARTIN, verdient de bijzondere attentie der consumenten. Zij is vervaardigd naar het oorspronkelijk voorschrift, en de grondstoffen zijn niet vervangen door andere, die door de Parfumfabrikanten gebruikt worden, hetzij om te bezuinigen of omdat zij het echte recept niet kennen.

Het is in fleschjes, met **M G** in het glas gegoten en het Kon. Pruiss. wapen op het etiquet, in het **VERKOOPHUIS** en de bekende Depôts voor 50 c. en *f* 1 te verkrijgen. De Professoren BISCHOF, WUTZER, BACH, BARING en anderen bevelen het aan; algemeen geeft men het de voorkeur boven de Fransche fabrikaten en gebruikt het liever dan HOFFMAN'S droppels in alle voorkomende gevallen; bestellingen van Duitsche en vreemde Hoven, van den hoogen adel en de elegante wereld komen dagelijks in.

Ich ersuche Sie mir mit nächster Post wieder 6 Flaschen von Ihren **CARMELITER WASSER** zu schicken.

6 Juli, *Schloss Herten bei Recklinghausen.*

Gräfin DROSTE—NESSELRODE.

Lamprecht's BORSTKOEKJES voor de genezing van keelpijn, hoest, schorheid en andere borstkwalen en voor de verzachting bij chronische ziekten, als asthma, kortademigheid enz. Ze zijn lekker en men kan ze aanhoudend gebruiken zonder eenige stoornis in den eetlust.

Roche's EMBROCATION, een zeer gunstig bekend uitwendig middel tegen kinkhoest, asthma, kortademigheid, verouderden hoest enz.

Johnson's SOOTHING SYRUP, een verzachtend middel bij het tanden krijgen, waarvan men met zekerheid zeggen kan, dat na twee of drie keeren inwrijven de pijn verdwijnt, die dikwijls gevaarlijke ziekten ten gevolge heeft.

STUIPKORALEN, waardoor de stuipen geweerd, genezen en onschadelijk gemaakt worden, voor 3 gulden de snoer.

Amsterdam, VERKOOPHUIS; *Appingedam*, S. RITSEMA; *Assen*, H. P. A. VAN GORCUM; *Delfzijl*, T. H. WIJNTJES; *Groningen*, M. GAASBEEK en I. T. OTTE; *Stads-Kanaal*, H. KREKEL; *Steenwijk*, K. TIMMERMANS; *Veendam*, S. SAVENIJE; *Winschoten*, G. WASMAN, en in de bekende Depôts in de andere Steden.

ALGEMEENE

POSTWAGENONDERNEMING

VAN GEND & LOOS.

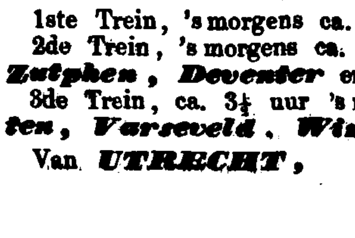

De ADMINISTRATIE berigt hiermede, dat, ten gevolge van overeenkomsten met de Heeren W. en A. VISSER en A. KIESBRINK te *Zwolle*, A BUDDE te *Deventer*, en H. BOGAERTS en Co. te *'s Bosch*, zij van af den **1sten October** onder hare **Firma** zal exploiteren, de navolgende **DILIGENCEDIENSTEN**, als:

Van ***ARNHEM***, na aankomst der SPOORTREINEN van ***Amsterdam, Rotterdam*** en ***Utrecht***, als:

1ste Trein, 's morgens ca. 8½ uur, naar ***Doesborgh*** en ***Zutphen;***

2de Trein, 's morgens ca. elf uur, naar ***Nijmegen, Grave, 's Bosch, Tilburg, Breda, Doesborgh, Zutphen, Deventer*** en ***Zwolle;***

3de Trein, ca. 3½ uur 's namiddags, naar ***Doesborgh, Doetinchem, Terborgh, Genderingen, Aalten, Varseveld, Winterswijk, Zutphen, Deventer, Zwolle, Nijmegen*** en ***Kleef.***

Van ***UTRECHT***, 's avonds te 10 uur, over ***Amersfoort*** en ***Harderwijk*** naar ***Zwolle.***

Van ***ZWOLLE***,
- 's avonds te 7½ uur, naar ***Utrecht***, na aankomst der DILIGENCES van ***Groningen*** en ***Leeuwarden;***
- 's morgens te 8½ uur, over ***Meppel*** naar ***Groningen*** en ***Leeuwarden***, na aankomst van de DILIGENCE van ***Utrecht;***
- 's morgens te 8½ uur, naar ***Deventer, Zutphen, Doesborgh, Doetinchem, Terborgh, Genderingen, Aalten, Varseveld, Winterswijk*** en ***Arnhem***, correspondentie op den SPOORTREIN naar ***Amsterdam*** en ***Rotterdam;***
- 's avonds te 7 uur, naar ***Deventer.***

Van ***DEVENTER***, 's morgens te 7 uur, naar ***Zutphen, Doesborgh*** en ***Arnhem***, correspondentie op den BEURSTREIN naar ***Amsterdam*** en de diensten naar ***Nijmegen*** en ***'s Bosch.***

Van ***ZUTPHEN***, 's namiddags 4½ uur naar ***Doesborgh*** en ***Arnhem.***

Van ***GRONINGEN*** en ***LEEUWARDEN***, 's morgens te 8½ uur, over ***Meppel*** naar ***Zwolle.***

Van ***NIJMEGEN*** naar ***Arnhem***, 's morgens te 9 en 's middags ca. 2 uur.

Van ***'s BOSCH***, 's morgens te 8½ uur, over ***Grave*** en ***Nijmegen*** naar ***Arnhem.***

Van ***WINTERSWIJK*** naar ***Dieren***, 's morgens te 4½ uur, en van ***GENDERINGEN*** te 6 uur, te ***Dieren*** in verband met de DIENSTEN naar ***Arnhem*** en ***Zwolle.***

Van ***AMSTERDAM***,
- over ***Lemmer*** naar ***Sneek, Leeuwarden*** en ***Groningen***, 's morgens te 10 uur 15 min., na aankomst van den EERSTEN RIJNSPOORWEG-TREIN van ***Rotterdam*** en ***Utrecht;***
- over ***Harlingen*** naar ***Leeuwarden*** en ***Groningen***, 's morgens te 7 uur.

Van ***GRONINGEN***, 's morgens te 5 uur, naar ***Leeuwarden, Sneek, Lemmer*** en ***Amsterdam;***

Van ***LEEUWARDEN***, 's morgens te 5 uur, naar ***Harlingen*** en ***Amsterdam.***

De VERTREK-UREN DER DIENSTEN van ***Utrecht*** naar ***'s Bosch*** en over ***Gorkum*** naar ***Breda***, vice versa, ***Breda*** en ***'s Bosch***, en der NACHTDILIGENCE van ***Amsterdam*** naar ***Rotterdam***, vice versa, blijven als tot hiertoe geregeld, zoo ook de CORRESPONDENTIËN met de KONINKLIJK PRUISSISCHE POSTEN over ***Emmerick*** en ***Kleef***, en die naar ***Belgie, Frankrijk***, enz. Behalve het vervoer met eigene middelen, worden aan de KANTOREN der Onderneming ook GOEDEREN, enz. ter **verzending** met de verschillende **Spoortreinen** aangenomen, terwijl speciale AGENTEN aan de Grenzen met de in- en uitklaringen belast zijn.

De TARIEVEN naar de verschillende rigtingen zijn zoodanig gesteld, dat dezelve met alle bestaande inrigtingen van vervoer te Land kunnen wedijveren.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen.*

September en October 1856.

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
28	743,72	743,41	744,63	12,1	17,0	13,0	0,89	0,67	0,89	Z.Z.O.	Z.	Z.O.	helder.	wein. bew.	helder.
29	745,01	746,85	748,26	12,5	14,1	12,8	0,88	0,86	0,87	Z.	„	Z.	betrokken.	betrokken.	betrokken.
30	751,59	753,10	754,64	12,5	15,2	12,5	0,91	0,78	0,93	Z.t.W.	Z.t.W.	Z.t.W.	„	bewolkt.	bewolkt.
1	759,03	759,37	759,75	11,0	15,6	12,3	0,98	0,78	0,91	„	„	Z.Z.W.	„	„	helder.
2	757,70	757,63	760,17	10,2	14,4	11,7	0,95	0,80	0,98	O.t.N.	N.O.	N.O.t.N.	wein. bew.	betrokken.	wein. bew.
3	762,48	762,05	761,60	11,0	15,8	12,4	0,98	0,78	0,97	Z.Z.O.	Z.Z.O.	Z.O.t.Z.	„	„	bewolkt.
4	759,78	758,16	758,34	12,5	18,2	16,0	0,89	0,80	0,91	Z.O.	Z.	Z.t.W.	betrokken.	„	wein. bew.

Gem. over de maand September: 756,23 — 13,6 — 0,81. Regen 102,6 strepen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

en dan nog gevallen voorkomen. Met zekerheid, dit is waar, laat zich dit niet geheel aan hare bemoeijingen toeschrijven; andere omstandigheden kunnen medegewerkt en veroorzaakt hebben, dat juist nu die ziekte is afgenomen; maar waar men zulke in het oog vallende uitkomsten ontmoet, mag men althans onze pogingen als welgeslaagd beschouwen en het doel door onze Commissie beoogd, als bereikt achten; en zulks te meer, als men daarbij in het oog houdt welken geduchten vijand men te bestrijden heeft, die niet alleen door uitwendige omstandigheden en invloeden ontstaat en zich uitbreidt, maar ook, en nog bovendien veel meer en ligter dan de Cholera, door de besmettelijkheid, die haar bijzonder eigen is.

Zelve daarvan overtuigd, heeft zij ook gemeend zich wel met de daad te kunnen ontbinden, maar in naam nog te moeten blijven bestaan, even als de Cholera-commissie, om, zoo onverhoopt de Typhus onze stad weder meer dan gewoonlijk mogt komen bezoeken, dadelijk gereed en werkzaam te kunnen zijn. Zij hoopt en vertrouwt dan ook weder hiertoe in staat gesteld te worden door de ondersteuning van hare mede-ingezetenen, zoo als zij nu heeft mogen ondervinden. Ja, ruim was de hulp ons verleend! Behalve de goederen tot kleeding en dekking, alsmede tot voeding, hebben wij aan geld ontvangen de aanzienlijke som van *f* 2652.15½, waaronder *f* 500 van de Stadsregering en *f* 767.90 van het Bestuur der Liedertafel *Gruno*, als ophrengst van een concert door haar geheel ten voordeele der Commissie gegeven. Hiervan is uitgegeven *f* 2461.62, en besloten het overgeblevene te beleggen in de Spaarbank alhier, onder administratie verder van den Penningmeester der Commissie. Nogmaals zij hiervoor aan allen onze en der beweldadigden dank betuigd! Wij hebben toch veler erkentelijkheid mogen opmerken! Onzen dank erkennen wij ook hier nader voor de medewerking, welke wij van de Geneesheeren vooral der armen, alsook van de Diakenen van onderscheidene gezindten, hebben mogen ondervinden, alsmede aan de Erven C. M. van Bolhuis Hoitsema, voor de kostelooze plaatsing van onze stukken in hunne Courant.

De ondervinding der Commissie levert nog wel stof op voor meer opmerkingen, vooral van geneeskundigen aard; doch wij achten deze gelegenheid hiervoor minder geschikt, en eindigen dus met den wensch, dat deze stad lang, ja kon het eenmaal zijn, voor altoos verschoond moge blijven van eene zoo noodlottige ziekte, als de Typhus zich in den laatsten tijd ook weder heeft betoond te zijn. Wij voegen er nog alleen dit bij: Deze wensch zou waarschijnlijk kunnen vervuld worden, althans veel daartoe bijdragen, wanneer niet alleen dergelijke gezondheids-maatregelen, als door onze en de Cholera-commissie tijdelijk genomen zijn, maar ook andere nog meer afdoende, welke zij niet kon noch kan nemen, en daarbij duurzaam en algemeen werden in het werk gesteld. Overtuigd alzoo weder door de ondervinding van de nuttigheid, ja noodzakelijkheid daarvan, achten wij dan ook de oprigting, zoo hier als elders, van overheidswege van vaste *gezondheids-commissiën* hoogst dienstig, en het zou ons zeer aangenaam zijn, wanneer dit Verslag daartoe het zijne toebragt.

GRONINGEN, 4 October 1856.

De Typhus-Commissie voorn.

Dr. D. DE VRIES REILINGH, *Pres.*

Dr. G. A. STRATINGH, *Secret.*

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN

DER

TYPHUS-COMMISSIE,

gedurende de zomermaanden van 1856,

te *Groningen*.

Toen wij het genoegen hadden te kunnen berigten, dat wij besloten hadden onze werkzaamheden te staken, daar gelukkiglijk de Typhus in deze stad opgehouden had epidemisch te heerschen, hebben wij de belofte gedaan, nader nog eenig Verslag te geven van die werkzaamheden. Wij voldoen daaraan thans, door eerstelijk te herinneren aan de oprigting onzer Commissie en het doel dat zij zich hierbij voorstelde; vervolgens kortelijk het door haar verrigte mede te deelen, en eindelijk ten derde, te wijzen op den uitslag van hare pogingen.

I. Nadat de Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toevoorzigt, zich gedrongen gevoelende het reeds voor lang, al sedert het jaar 1854, in meerdere of mindere mate heerschen der Typhus-ziekte hier ter stede, vooral, zooals gewoonlijk, bij de behoeftige klasse, en bovendien aangespoord door onderscheidene geneesheeren en andere ingezetenen, om dergelijke maatregelen daartegen te nemen, als bij de Cholera herhaaldelijk met vrucht waren gebezigd, zich tot dat einde eerst vruchteloos had gewend tot de bestaande Cholera-Commissie, zoo besloot zij met eenigen hunner, welke zich daartoe bereid verklaarden, eene afzonderlijke Typhus-Commissie op te rigten. Deze kwam tot stand den 30sten April l.l., met overleg ook en goedkeuring van het Stedelijk Bestuur, en werd alzoo zamengesteld uit een twaalftal Leden, waaronder beide ondergeteekenden, als door voornoemde Geneeskundige Commissie gecommitteerde leden, die tot *President* en *Secretaris* gekozen werden. De andere leden waren de heeren: ds. W. GERHARDS, *Vice-President*, mr. J. W. J. DE MAREES VAN SWINDEREN, *Vice-Secretaris*, mr. W. C. A. ALBERDA VAN EKENSTEIN, *Penningmeester*, mr. MELLO BACKER, E. DOMMERING, dr. [illegible], dr. A. H. [illegible], mr. [illegible] VAN [illegible], dr. R. J. TELLEGEN en dr. P. TRESLING. Zij gaf hiervan berigt aan hare mede-ingezetenen en het stadsbestuur, met een beroep op hunne weldadigheid. Deze stelde haar in staat weldra een aanvang te nemen met hare werkzaamheden; ja hare pogingen werden vervolgens zoo krachtig ondersteund, dat zij naar wensch — en, gelijk zij meent, ook met voldoenden uitslag werkzaam heeft kunnen zijn, overeenkomstig het doel dat zij zich voorstelde.

Dit doel en de middelen om hetzelve te bereiken, bestonden hoofdzakelijk in het navolgende:

1) *De ziekte zoo veel mogelijk voor te komen* door het bevorderen der *zindelijkheid* en *frischheid* van de *woningen*; in de eerste plaats van de behoeftige Typhus-lijders zelve, maar ook van andere, waar de ziekte zich nog niet had vertoond, doch zulks noodig geoordeeld werd, en wel door het reinigen der woningen, het witten van dezelve en de slaapplaatsen te voorzien van versch stroo; door het reinigen der kleedingstukken, het beddegoed en de meubelen, zoo ver noodig.

2) *De verspreiding der ziekte tegen te gaan*, door de lijders te bewegen zoo spoedig doenlijk naar het ziekenhuis te gaan; door de lijken der aan de Typhus overledenen zoodra mogelijk uit de huizen te verwijderen en in de lijkenhuizen te doen brengen.

3) *De herstelling der lijders te bevorderen* door hun *oppassing en verpleging* te bezorgen, alsmede betere *dekking en ligging* en ook aan de langzaam herstellenden *versterkend voedsel*, voor zooverre onze middelen zulks toelieten.

II. Om dit doel te bereiken, regelde de Commissie hare werkzaamheden en verdeelde die onder hare leden, in navolging vooral van de Cholera-Commissie, wier ondervinding, inzonderheid van den President

dier Commissie en andere van hare leden van onze Commissie waren, zij zich ten nutte maakte; wat hare taak niet weinig verligtte en het welslagen daarvan verzekerde. Zoo rigtte zij een *bureau* op, waartoe door de stadsregering een lokaal in het Raadhuis werd afgestaan, om elken dag des voormiddags van 12—1 uur de aangiften der Geneesheeren van lijders, die hare hulp inriepen en noodig hadden, te ontvangen; voorts onderscheidene sub-commissiën, om, ten gevolge dier aangiften, te zorgen voor de *reiniging der woningen*, de *verpleging der zieken*, hunne *kleeding en dekking*, alsmede *hunne voeding*. Zij stelde zich in betrekking met de *Geneesheeren* dezer stad, vooral die, welke met de Geneeskundige dienst der armen zijn belast, en met de onderscheidene *Diakoniebesturen*, om in vereeniging met deze werkzaam te kunnen zijn. Zij namen een paar mannelijke en eene vrouwelijke bedienden in dienst, om te dienen als boden en onderzoek te doen naar de behoeften van de aangegevene Typhuslijders en huisgezinnen; en verder een aantal geschikte personen, mannen en vooral vrouwen, tot wakers en oppassers. Hiertoe werden genomen dezelfden die, naar het zeggen, reeds Typhus gehad hadden, zoodat alleen bij uitzondering, ook anderen zijn aangenomen, op hun aanzoek en omdat zij bij de Cholera-Commissie als zoodanig goed bekend stonden en ook al bij dezen en genen Typhuszieke gewaakt hadden. Deze hebben er toen helaas bijna allen den Typhus gekregen.

Het geheele getal Typhuslijders, waaraan door de Commissie, op de eene of andere voornoemde wijs, hulp is verleend, van den 6den Mei of het begin van hare werkzaamheden tot den 6den September dezes jaars of het einde daarvan heeft bedragen, 439 personen, in 208 woningen, of nagenoeg zoo vele huisgezinnen. Hiervan zijn in het ziekenhuis verpleegd 126 en in hunne eigene woningen 313, hersteld 356, overleden 75, blijvende bij het eind nog in het ziekenhuis in behandeling 8 zieken, waarvan de meesten herstellende waren. Ook de lijders die al aanstonds in het ziekenhuis kwamen, zijn medegerekend, omdat zij herstellende nog eenige dagen versterkend voedsel en ook wel dekking of kleeding van ons ontvingen en ook in geval van overlijden of bij het vervoer naar het ziekenhuis, hunne woningen gereinigd zijn geworden. Oppassing werd verleend, zoo bij nacht als bij dag, aan 120 huisgezinnen, door 65 oppassers of wakers, waaronder 54 vrouwen en slechts 11 mannen. Deze laatsten zijn ook nog spoedig verminderd, omdat er geen gebrek aan ander werk voor hen was; waaksters daarentegen zijn er steeds voldoende geweest.

Er werden 88 woningen gereinigd van wege de Commissie, door hare eigene oppassers. Dit geschiedde dáár, waar Typhus was geweest en de zieken hersteld waren, of waar de zieken naar het ziekenhuis werden vervoerd, of waar de zieken overleden en geene meer aanwezig waren, en zóó dat elke woning of kamer gereinigd, de muren gewit, het beddegoed en de kleederen gewasschen en de bedsteden van versch stroo voorzien werden.

Onder dezelfde omstandigheden werden door de bewoners zelve, doch onder toezigt der Commissie en voor hare rekening gereinigd 55 woningen.

Op aanvraag van de Diakenen der onderscheidene gemeenten, door de Commissie daartoe uitgenoodigd, werd door haar verstrekt kalk, soda en zeep voor 738 woningen van armen, om zelve woningen te witten en te reinigen onder toezigt der Diakenen, alsmede stroo voor 1470 bedden.

Bovendien zijn op verzoek van Diakenen door de waaksters der Commissie en voor hare rekening gereinigd en van het noodige voorzien 23 woningen van zoodanige armen, die te zwak of ongeschikt werden zelve die reiniging te verrigten.

Te zamen genomen, zijn alzoo door toedoen der Commissie in het geheel gereinigd 904 woningen en door bezorging van versch stroo ten minste 1646 bedden verfrischt en gezuiverd.

Ten einde in de kleeding en dekking en zindelijke ligging van vele Typhuslijders te voorzien, zijn onder 65 huisgezinnen verdeeld de aan de Commissie gezonden gebruikte kleedingstukken, die wij hier niet wel

stuksgewijs kunnen opnoemen; voorts hebben 159 huisgezinnen nog ontvangen aan kleeding- en dekkingstukken, die op last der Commissie zijn vervaardigd van 1256 ellen aangekocht katoen, 128 lakens, 83 manshemden, 129 vrouwenhemden, 225 kinderhemden, 6 peluwen en 3 stroozakken.

Wat het uitdeelen van voedsel betreft, daaromtrent heeft de Commissie gemeend zich te moeten bepalen tot het uitreiken alleen aan herstellenden van eenig versterkend voedsel, zooals *rijst*, *eijeren* en *wijn*, dit laatste ook slechts in bijzondere gevallen en op bepaald verlangen van den geneesheer. Een aantal van 124 huisgezinnen heeft alzoo genot gehad van de 3 balen rijst en ongeveer een anker wijn, bij de Commissie ontvangen, en van 2200 stuks eijeren, door haar zelve aangekocht. Om warm voedsel uit te deelen ook meer algemeen aan de huisgezinnen der Typhuslijders, zooals bij de Cholera heeft plaats gehad, hoe wenschelijk dit mede in deze Typhusziekte mogt geacht worden, daartoe zouden echter hare middelen niet toereikend geweest zijn, en zij oordeelde die middelen in de eerste en voornaamste plaats, voor de Typhuslijders zelve en overigens liever te moeten besteden aan eene meer algemeene reiniging van armenwoningen, ook dezulke, waar geen Typhus zich nog had voorgedaan, zooals die heeft plaats gehad en als een krachtige maatregel mogt, ja mag beschouwd worden tot stuiting der ziekte.

III. Dit laatste immers kan, zoo niet met zekerheid, dan toch met vrij veel waarschijnlijkheid opgemaakt worden uit den volgenden gunstigen uitslag, die vermoedelijk aan onze pogingen mag worden toegeschreven.

In de 965 woningen der Diakonie-armen, waar de Commissie de middelen tot reiniging en versch bedstroo heeft verschaft, zijn na dien tijd slechts zes personen door den Typhus aangetast geworden, en dat nog wel onder zeer begunstigende omstandigheden.

In de eene werd een meisje ziek, nadat haar broeder voor eenige dagen uit het ziekenhuis was teruggekomen en aan Typhus geleden had. In eene tweede huisvestte een morsig gezin in eene bedompte kleine kamer, die na de reiniging even morsig was gebleven, zoodat de Commissie haar zelve nog heeft doen reinigen, waarna daar ook geen geval van Typhus weder is voorgekomen. In de derde deed zich slechts een zeer ligt geval voor, zijnde de lijder den 12den Augustus als Typhusziek en den 16den daaraanvolgende reeds als hersteld opgegeven. In de vierde was de aangetaste bij een Typhuslijder geweest. In de vijfde werd eene waakster aangetast, die vroeger geen Typhus gehad had en vele erge Typhuslijders had opgepast. In de zesde woning eindelijk had de aangetaste verscheidene Typhuslijders in de familie, zoodat hier waarschijnlijk de ziekte ook alleen door besmetting aangebragt is.

Van de door de Commissie gereinigde woningen, waar Typhus geweest was, ten getale van 88, is op nieuw de ziekte uitgebroken in slechts 9 woningen, en in deze bijna alle zoo spoedig daarna, dat men vooronderstellen kan, dat de aangetasten reeds vóór de reiniging door besmetting waren aangedaan.

Daar waar de woningen door de bewoners zelve onder toezigt der Commissie gereinigd zijn, nadat er Typhus geweest was, en welker getal 55 bedraagt, vertoonde de ziekte zich weder na die reiniging in 3 huisgezinnen.

Behalve deze bijzondere uitkomsten, is als algemeen gunstig gevolg van onze genomene maatregelen te noemen, het spoedig daarna ophouden van den Typhus, wat zoo niet geheel, toch grootendeels daaraan mag worden toegeschreven. Opmerkelijk moet het althans genoemd worden, dat die ziekte, welke reeds zoo lang hier heerschte, en kort voor en nog na de oprigting der Commissie in toenemende mate, vervolgens al langzamerhand is afgenomen en zoozeer is geweken, nadat de Commissie vier maanden werkzaam is geweest, dat het aantal slagtoffers bij de Commissie aangegeven, hetwelk op het hoogst tot 10 toe bedroeg op éénen dag, toen slechts tot enkelen meer zich bepaalde, gelijk sedert nu